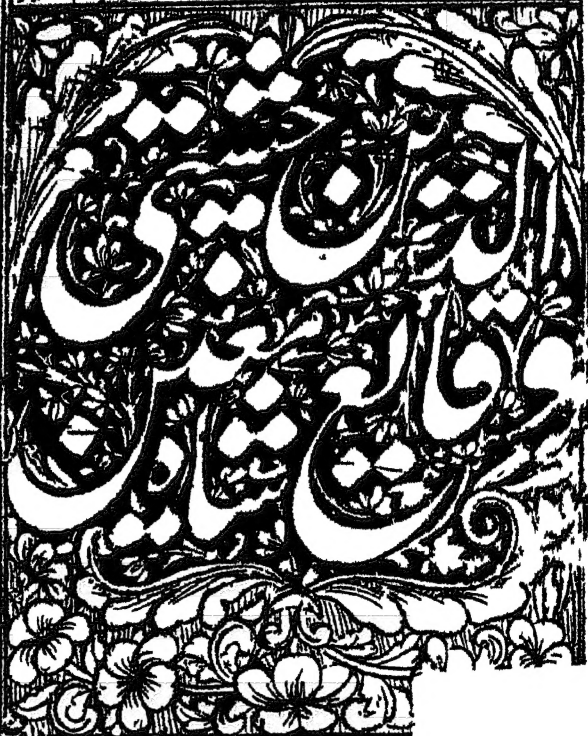

صنایع و کمال فیض خلائی و مناسبات
بعون عینین و نون و قین و ن

سوانح عمری و ذکر کرامات خواجہ خواجگان معین الحق حسن بختیاری ثم الامری

۷۱ - ۷۰ - ۶۹ - ۶۸ - ۶۷ - ۶۶ - ۶۵ - ۶۴ - ۶۳ - ۶۲ - ۶۱ - ۶۰ - ۵۹ - ۵۸ - ۵۷ - ۵۶ - ۵۵ - ۵۴ - ۵۳ - ۵۲ - ۵۱ - ۵۰ - ۴۹ - ۴۸ - ۴۷ - ۴۶ - ۴۵ - ۴۴ - ۴۳ - ۴۲ - ۴۱ - ۴۰ - ۳۹ - ۳۸ - ۳۷ - ۳۶ - ۳۵ - ۳۴ - ۳۳ - ۳۲ - ۳۱ - ۳۰ - ۲۹ - ۲۸ - ۲۷ - ۲۶ - ۲۵ - ۲۴ - ۲۳ - ۲۲ - ۲۱ - ۲۰ - ۱۹ - ۱۸ - ۱۷ - ۱۶ - ۱۵ - ۱۴ - ۱۳ - ۱۲ - ۱۱ - ۱۰ - ۹ - ۸ - ۷ - ۶ - ۵ - ۴ - ۳ - ۲ - ۱

مطبع میثقی نول شو و من و نون و قین و ن
مطبع میثقی نول شو و من و نون و قین و ن

المجلد

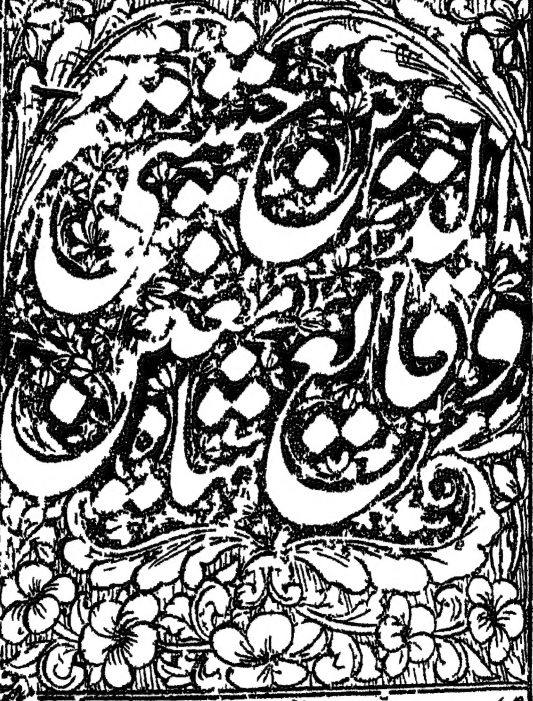
اس مطبع میں بطور حق کو کتب موجود ہیں شاہین کوہ مست مطبع کے جو حوالہ موجود ہے
اور درخواست کے لئے بطور حق کو کتب موجود ہیں کوہ مست مطبع کے جو حوالہ موجود ہے
مقرر ہوئی ہے کہ ہر کتاب کو ایک بار پڑھیں اور اس کا تذکرہ ہی اور متفقہ قات وینیلو راجا
اور تصوف کے کتابوں کو اس مطبع کے ناظرین کے درج ذیل کر رہے ہیں

کتا ہر چہ بنیاد لیا اصد کا تذکرہ ہی اور اطلاق و تصوف کا بیان ہے

شرح گلستان - مصنف مولوی محمد اکرام جلد ثانی -	زبان فارسی
ریاض رضوان - شرح گلستان مولوی ریاض علی مرحوم -	خزینۃ الایضیاء و موجدین بسوط تصنیف مفتی غلام احمد صاحب لاہوری در حالات جلد ابیاد اولیا و ابرار -
خیابان - شرح گلستان مولوی علیم ان آردو -	روضۃ الصفا - تصنیف محمد غاوند شاہ محمدہ بسوط کتاب ہے -
گلستان حکیم - قاضی میشیح سعدی قابل دید -	حیر الایضیاء - فارسی از شاہ آمدنیہ ذکر گرامات اولیا اصد -
بہارستان جامی - جواب گلستان سعدی از ملا عبد الرحمن جامی -	گنجینہ سرور حق - معروف بہ گنج نامہ فارسی از مفتی غلام احمد لاہوری تاریخ ادب و وفات اولیاء سلاطین ہند -
خارستان محشی - موعظہ خلاقین کتاب نظم و نثر گفتار میں بھیدہ ہم پہلو ہے گلستان پر اور صفات معنوی انصاف وانداز میں اشکی ہم بلہ میزان ہر گلستان کے آٹھ باب اسکا سولہ باب پر حساب خارجی بعد گل کارنگ جتنا ہی سلیس مبتدی کو سیکھ بعد گلستان پر ہا نازیا ہر شش میڈیاں صاحب ہر شش اشکی بھیدہ ہم پہلو میشیح کر کے بھیدہ گویا از سر نو نام مصنف کا	گلستان - حضرت بصلح الدین سعدی شیرازی ایضاً متن وسط قلم ایضاً - خوب قلم کاغذ سفید ولایتی عمدہ ایضاً - کاغذ خالص ایضاً - پر قلم واضح و خوش خط مع فرہنگ پیش ترکیں و خوشنما گلستان ہر قسم مقولہ اشکی مولوی باذنیلی متفقہ مرحوم یادگار ہیں گلستان ہر قسم سے ترجمہ لفظ بہ لفظ ہوا

بسم الله الرحمن الرحيم
بسم الله الرحمن الرحيم

سوانح عمری و ذکر کمالات خواجہ زادگان مبین الحی حسن بخاری ثم الامیری

ترجمہ باب سوم ہدایت المؤمنین فی الیفات ماہر علم المجلد صاحب فراتن اورد

در بیان مہمترین لطیف ترین و نفیس ترین

بسم الله الرحمن الرحيم

حمد و طبعی که از قدرت کامله خود آنچنان او لیا و اهل دل که لسان نطق در اوصاف
شان گنگ است بطور آورده که حقه تجریر آمدن معلوم و تنهای کرمی که از غنایات
بالله خود انبیا و جاسته خوبی را که زبان بیان تعریف کمالات آنان نتوان کرد پیدا نمود
که نبی بیان کردن معدوم است از دست و زبانیکه بر آید که کر عده شکرش بدر آید
بنابر آن احقر العباد و هیچد آن خاکسار یا بوال لال خلف جناب و الاجاه قبله و نیاودین
کعبه حق البقیع نشینی کشوری لال صاحب نصف در جوادلی مد الله ظل افشاء شرف
خاص مقام برکت بنیاد بلده آله آباد هنگام طالب علمی در قصبه سر ارضلع غازی موراز
حضرت منبع جو و کرم مخزن فیض و هم قبله و نیا و عقبی کعبه اولی و آخری جناب محمد و م
انام الفاضل پناهی مرجع عالم و دلی مولوی عظمت علی صاحب اوام الله فیضهم
را و اما شاد و شاد تبالیف کتاب بد اصد و ریافت چنانچه حقیر جمیل حکم محکم
تبالیف سر و اخت چون در سن یکتر و هشت هشت و هشت عیسوی بانجام رسید از

حضرت استاد ی جا بجا اصلاح پذیرند سبب وقایع شاه سعید الدین چنین است
گشت چشم داشت از ملاحظه کنندگان و الایبار آنکه اگر خطائی بنظر افتد یا صلاح
گراید و آید فقط الله بس باقی هوس تن بعد باید دانست که ترجمه باب سوم از کتاب
مدایع المعین که منصفه شیخ رحمت الله بن شیخ جمال محمد بن قطب الدین سکنه دلی
و شفیع الدینیا که ساخته اندنا شکوه و توفیق الارواح که مرتبه جهان آرا بکبریت شاه جهان
و نسخه اشجار الجبال که منصفه حاجی محمد ابن حاجی یار محمد و اخبار الایام که مولفه یونس
عبد الحق محمد دهلویست و باب بعض حالات حضرت پیشوایان دین و پنهانی علی بن
نواجیه سعید الدین حسن سحری الاجمیر که خلاصه حال تولد و فرزندان
و سفر و سیاحی و جمیعت و حصول علوم ظاهری و باطنی و تشریف آوردن او سنا
بهند وستان و معارضه به تهور و الی اجمیر برین غلط است که حضرت خواجہ صاحب
سید عالی نسب نجیب ہر دو طرف بودند والد و والدہ شریفہ ایشان ہر دو را نسبت
بسادات عظام بسیار صحیح است و مرتبہ ایشان در فقر نہایت بلند و صرف بسبب
جلوہ افروزی آمدن جناب ایشان و ہندوستان بطور اسلام گردید و از بدایت اوستا
کفر و لہذا زائل و بسیاری گمراہان براہ آندند و بغایت آگہی حضرت رسول مقبول
صلی اللہ علیہ وسلم اوشان را منصب ولایت و بدایت مرحمت فرمودند لہذا
لقب آنجناب ہند الوالی مشہور است و عبادت و بزرگی و محنت کثیری زیادہ از حد
بیانست ذکرش بموقع خود خواهد آمد معلوم باید کرد کہ حضرت خواجہ صاحب عمدہ
سادات موضع چشت اند و چشت قصبہ الیست از ولایت چونکہ اکثر اولیاء اللہ
مثل خواجہ ابواحمد ابدال چشتی و خواجہ ابو محمد چشتی و حضرت ابویوسف چشتی و حضرت
خواجہ سودو چشتی در ان قصبہ جلوہ نما گشتہ اند بنا بر این سلسلہ انہا بنام چشتیہ مشہور
یافت و حضرت خواجہ صاحب ہم مدہمان سلسلہ بودند انشاء اللہ تعالیٰ تفصیلش

بعد کرسی نسب نوشته خواهد شد و بعضی محققین و مؤرخین و ارباب سیر و راویان دیگر
نوشته اند که حضرت مدوح به بقعه سنجریه پیداشدند و بعضی نگارند که بقعه اصفهان
الاهرو و قول غیر معتبر اند از روی کتب تحریر اجماع صحیح و درست نیست که ولادت
ایشان بشهر سنجستان گردید و درین شهر نیکی نیست و برین بقعه همی و نهفت حجر
خواجہ صاحب متولد شدند و پرورش و نمائش بخراسان یافتند و کرسی نسب نامه
انست که حضرت خواجہ بزرگ بن خجندی مولانا و غیاث الدین بن احمد حسن بک
بن حضرت سید حسین احمد بن حضرت نجم الدین ابی الامین سید خواجہ عبدالغفر بن حسین
بن سید امام محمد مهدی بن سید امام حسن عسکری بن حضرت خواجہ ابراهیم بن سید
امام نقی بن سید امام محمد نقی بن امام علی موسی رضا بن امام موسی کاظم رضا و
امام موسی کاظم امام هفتم از ائمه عشریه اند لکن حضرت خواجہ صاحب اسید کاظمی
سیکونید و موسی کاظم بن امام محمد جعفر صادق بن حضرت امام محمد باقر بن حضرت
امام زین العابدین بن امام سید شمس حضرت امام حسین شهید کربلا بن حضرت
امیر المومنین حضرت علی کرم الله وجهه فقط و آله ایشان حضرت غیاث الدین احمد
شش نخ عالی نسب کامل بودند و اکثر شش نخ کیا صاحب حال را دیده اند و برین
پا قدم و تیراه دو و بر خیمت حق پیوستند و فرارشان متعل در و از ده شام و زیارتگاه
خاص و امام هفت تا آیه اکثر طالبانی از فرزندان بسیار بشمار میشوند و نسبت والد
شرفیه عالی بمرتبت امام حسن خلف میر تقی علی می پیوند و ازین جهت ایشان را سید
حسنی الحسینی میگویند و اسم شرفیه والدشان بنی بی ماه نوب و انقصه اصالت و نجای
و سیه و شرافت حضرت خواجہ بزرگ اعلی و افضل است و نسبت ارادت و بیعت
حقرت خواجہ صاحب بر رسول مقبول صلی الله علیه و سلم میرسد تفصیلش اینکه حضرت
خواجہ صاحب مدینه خواجہ عثمان بلوخی در حضرت خواجہ حاجی شریف زندانی مرید

خواجہ بود و وحشی مرید پدر خود حضرت خواجہ یوسف حشمتی مرید خواجہ محمد حشمتی خال
 او شان و آن مرید پدر خود خواجہ ابو احمد ابدال حشمتی مرید حضرت ابو اسحق شامی
 مرید شیخ مشاد علی دینوری مرید شیخ بسیرہ بصری مرید حضرت شیخ حذیفہ مرعشی مرید
 حضرت شیخ ابراهیم ادهم مرید حضرت فضل عباس مرید حضرت خواجہ عبدالواحد مرید
 مرید حضرت شیخ حسن بصری مرید حضرت امیر المومنین علی کرم اللہ وجہہ مرید و حلیفہ
 حضرت سرور آخر الزمان رسول خدا صلی اللہ علیہ وسلم فقط باید دانست کہ وقتیکہ
 والدش یف حضرت خواجہ بزرگ رہگامی جنت شدند حضرت خواجہ صاحب بصری نیز
 سال بودند و از بیست پدر یک بن علی و باغی بود بران قابض شدند و از آن
 بسہ اتفاق نمودند و شب و روز یاد اثنی مصروف و مشغول می بودند و در آن ایام
 مجذوبی ابراهیم قندوری نام در آن قصبہ بودند بطاہر دیوانہ و بیاطن کامل بمانہ
 اتفاقاً روزی خواجہ صاحب خیابان و غیرہ در باغ میساختند کہ آن مجذوب از در
 در آمد خواجہ روح تیشہ از دست نیکنند و استقبال نموده بہ کمال تعظیم زیور حشمتی
 سایہ دار برای نشستن گفتند و میوہ ہای چند اقسام در سبزی جیدہ بطور مضامین
 پیشکش فرمودند ابراهیم مجذوب بہ خرمی تمام چند سیوہ تا تناول فرمود و حضرت
 خواجہ صاحب پیش او نشسته بودند و مجذوب عددی گشلی بر آورد و بہ بدن خود
 انداختہ و آنرا زردان ریزہ ریزہ کردہ ب حضرت خواجہ صاحب داد و گفت کہ بخورید
 حضرت خواجہ صاحب را خوردن همان بود و غلبہ نور باطنی شدن و محبت و ملائمت و شوق
 از دل فتن جان و باغ و غیرہ کہ در قصبہ معروف بود و ہمہ را فروختہ و از شیشہ ہر
 بفقر و مساکین دادہ و در براء طالب علمی شتافتند و فضل سیکسینکہ خواجہ صاحب
 تاک الدینا کتہہ یاد کردہ استحصا لعلوم ظاہری و باطنی غریب الوطنی اختیار نمود
 اول تبریز و سن بعد بہ ہزار رفتند و در انجا بخدمت مولانا و حسام الدین بکار

تا بستی و چهار سال تحصیل نخل علوم ظاهری و حفظ کلام الله شریف نمودند و بعد
ازین شوق حصول علوم باطنی که مراد به کشف و کمالات و وصل و قرب است در دل
افتاد و از آنجا عازم عراق و حرم شدند و سیرکنان به قصبه مارون رسیدند و روایتی
ست که از قصبه مارون به بغداد تشریف بردند و در آنجا از پیشوای اهل یقین
رہنمای سالکان اہل زمین مقتدای ہر شریف و دینی خواجہ عثمان مارونی کہ ربوبی
صاحب کمال غرق در یاسی وصال بودند ملاقات شد چنانچہ در حال اوشان نوشتہ
اند منقولست کہ در سفر روزی بملک آتش پرستان رسیدند و در آنجا آتش کدہ بود
بسیار بگلان کہ ہر روز بست گردون ہمہ می آوردند و روغن و مال و غیرہ را کہ جمہ
گہر است استمالی نبود و در آن می انداختند و می پرستیدند و در آنجا خواجہ عثمان
مارونی بہ نشستند و خواجہ صاحب روزہ میداشتند و وقت افطار در رسیدن خادم
خواست کہ تا آتش آورده برای افطار طعام نزد گہران از راہ نقصب خادم را
آتش از آتشکدہ ندادند و باز آمد و عرض حال کرد جناب ایشان بعد و نحو متوجہ
آتش خانہ گشتند شخصی مقتدانہ میت آن آتشکدہ مختار نام کہ طفلی ہفت سالہ بود
داشت استبادہ بود از او پرسیدند کہ بچہ وجہ پرستش آتش لیکنی و طاغوت خداست
کہ از دیدگار کون و مکانست و لائق غیبت ہمہ انسان و حیوان است چرا ہمیشہ
مختار گفت کہ بندہ بارتبہ آتش از ہمہ اعلی است و فردای قیامت پرستندگان
خود را از سوختن محفوظ خواهند داشت حضرت فرمودند کہ اسی مختار از مدتی این آتش را
می پرستی میتوانی کہ آتش بدست گیری یا دست در آن اندازی مختار جواب داد کہ
جوابیت او سوزانیدنست چرا آنجا سوزانیدن این محالست ہمتی ندارم کہ آتش
بدست بردارم و یا دست را در آن اندازم حضرت خواجہ عثمان مارونی ہمچو شنید
این کلام طفل را از دست مختار بہرغت تمام بگریختند و خود را با آن طفلی در آتش

بیگنند و آیت برد و سلاما له الخ ابراهیم علیه السلام را وقتیکه نمود او شانرا
 در آتش انداخت تا نازل شده بود و بنیواند و به آن آتش کشاوری میفرمودند و
 که آن فریاد و او یلایر آوردند چون این کرامت بدیدند بعد ویر بسیار حضرت مع
 آن طفل از آتش بیرون آمدند الا داغ دود هم بر جسم لباس شریف و آن طفل نرسید بود
 نخواست و قبائل و از خواجرح آن پسر گرفته پرسیدند که چگونه در آتش بودی و در آن
 چه دیدی آن طفل به کمال بشاشت و فصاحت جواب داد که به من انفاس متبرکه
 این کس هیچ برنجی نگزیدی بمن نرسید بلکه جمله آرام و آسایش همین دگرزار میسر و
 دماغ از خوشبوهای متنوعه سطر بود با صفا این ماجرای حیرت از آن همه آتش پران
 ایمان و اسلام آوردند و آن آتشکده مسجد خود را خوار و بمقدار کردند حضرت خواج
 رح فخر را بنام عبداللہ و آن پسر را بنام ابراهیم نامزد فرمودند عاقبت الا در این نزد
 از اولیای کبار شده اند و حضرت خواجہ عثمان فاروقی دوا نجا دو سال و شش ماه مقیم
 بودند آنقصه حضرت خواجہ معین الدین چشتی درین عرصه به قصه نارون رسیدند و
 در کتاب انیس الارواح که مصنفه حضرت خواجہ بیست احوال خود نگارش میفرمایند هنگامیکه
 از قصه نارون به بغداد رسیدیم از سکنه آنجا استفسار کردم که درین شهر کد اے
 بزرگ صاحب کشف و کرامات تشریف میدارند یا نه جمگان حضرت خواجہ عثمان
 فاروقی را بر میان قطب الوقت نشان دادند پس بنجافه مبارک رفتم آنوقت
 آنجناب بسجده خواجہ حمید تشریف برده بودند من هم در آنجا رفتم و ملاقات کردم
 و در آن ایام سن شریف پنجاه و دو سال بود حضرت پیوستگی مرا فرمودند که دو گانه
 ساز بگذار که در رکعت اول سوره فاتحه الحمد بعد هزار بار و سوره اخلاص قل هو الله
 یکبار و در رکعت دوم سوره فاتحه یکبار و سوره اخلاص قل هو الله احدین بار
 بخوان عیب ارشاد دو گانه بگزاردم من بعد فرمودند و بقبله نشسته سوره بقره

سورۃ اول کلام مجید است از اول تا آخر بخوان و بعد از آن سی و چهار بار کلمہ سبحان
 بگو بعد تعمیل این ارشاد حضرت پیر و سنگیر و یقین شدہ مستم گرفتند و فرمودند کہ بیاتنا
 ترا بدرگاہ حق جل جلالہ برسانم این گفتند و از تارک مبارک کلاه برداشتہ بر سر دم
 نہادند و ایما شد کہ ہزار مرتبہ سورۃ اخلاص بخوان چنانکہ آنرا ختم نمودم فرمان کردید
 کہ بخاندانم ہمین یک شب در روز مجاہدہ است برو و امر و زو شب را بعبادت گذار
 چنانچہ بعد سی آوردنش بخدمت پیروم شد حاضر شدم اشارہ بہ نشستہ فرمودند من بعد
 ارشاد کردید کہ سوی آسمان بنگر چون نگرستم استغفار فرمودند کہ چو دیدی بفرصت سائید
 از عرش معلی تا تحت اثری حجاب باقی نماند اما گردید چشم خود بہ بند بعد بند کردن چشم
 فرمودند کہ بکشا بکشادم حضرت پیر و سنگیر و دانگشتان خود راست فرمودہ فرمودند
 کہ ولین چہی بنی گفتہ مرشد یا این انگشتا شد یا جام جہان نما کہ عالم نتیجہ ہزار نظم
 می در آید انگاہ بوفور استعاش و سرور فرمودند کہ معین الدین کارت انجام یافت
 و در اینجا خشتی کلی افتادہ بوبہ برای برداشتنش ارشاد شد بجزو برداشتم آن خشت گل
 خشت زہر گردید آنرا حست صدقہ فقراد مساکین فرمودند چون بعد تعمیل این ارشاد
 بخدمت عالی رسیدم حکم گشت کہ ای معین الدین قرب خد شرم اختیار نمائی تو و خوش طای
 خود ہمینہ بجان برگردم و بر بخت خود بسیار نازیدم بعد چند سہ ارادہ سفر کردہ شد
 چون از اینجا روانہ شدند کہ پرن نیز ہم کاب بود روزی در شہری گذر افتاد و در آنجا
 طائفی ماندند تہجد و حیران چون چند روز در صحبت او شان ماندیم معلوم شد
 کہ از شروع ابتدای وجود و درین دارنا بود از دنیا و ما فیہا خبری ندارند بعد از آن
 بطول مکہ روانہ شدیم چون بمنزل مقصود رسیدیم حضرت دستم گرفتہ و زیر آبرو تعبیر
 احتادہ فرمودند پیر و گار معین الدین را حوالہ ات کردم و دعائا فرمودند کہ الہی
 این درویش را قبول نمائی و در جوارش آواز قہی بر آید کہ ای عثمان معین الدین را

قبول فرمودم شیخ تاج الدین از بولاناشیخ شهاب الدین سهروردی سئ گویند که
 در آن زمان من هم استاد بودم که آوازی از غیب برآمد که ای حسین الدین بن افسی تم
 از تو و خجیدم ترا و اهل بیت ترا پس از آن غم مدینه منوره شد چون قرین فریاد یک
 رسول مقبول صلی الله علیه و سلم رسیدیم حضرت پیرو شد فرمودند السلام علیک
 یا رسول الله صلی الله علیه و سلم از آنجا جواب برآمد و علیکم السلام یا قطب المشائخ
 و از آنروز لقب حضرت پیرو شد قطب المشائخ گردید و حکم حضرت پیروستگیر و شمشیر
 من هم سلام کرده بودم و در آنجا نیز مرا حضرت صاحب فرمودند که کارت انجام یافت
 آداب بجا آوردیم و دور کعبت شکرانه گزاردم ترجمه انیس الارواح ختم گردید و او را
 از دلیل العارفين حضرت خواج قطب الدین بختیار اوشی میفرمایند که وقتی بخدمت
 پیروستگیر بار صغیر کبیر حاضر بودیم فرمودند که من گمانی در سفر مدینه منوره شیخ اوجده الدین
 کرمانی همراه ما بودند در شهر دمشق که در آنجا نشستند انبیاء فرمودند و روای حاجت
 حاجتمندان میشود زیارت هزار انبیاء علیهم السلام حاصل نمودیم و قوا اند بسیار از
 ملاقات بزرگان زنده نیز بدست آوردیم روزی در مسجد حضرت قطب المشائخ
 پیروستگیر و شیخ اوجده الدین کرمانی و شیخ محمد عارف و دیگر فقهاء مشایخ بودند و ذکر بود که اگر
 در دینیه صاحب کمال بود باید که دعوی کمالی خود کند چرا که دعوی کمالی دلیل نقص
 اوست و افشای راز خالق بر خلایق معیوب بعد ازین محمد عارف گفتند که روز قیامت
 در ویش از اسعد و رخواهند داشت و از ایشان در گذر خواهند نمود و از تو نگران و
 بالداران باز پرس خواهد گردید کسی را این سخن ناگوار افتاد گفت در کمال کتاب کاشف
 محمد عارف را نام کتاب یاد بود و بعد غور و تأمل گفتند که در کشف المحجوب نوشته است
 او گفت که تا بحشم خود دیده اند اما علم و دانش از زبان خواج محمد عارف سر بر داشته
 گفتند که الهی کتابیکه بندگان خود را از دیدنش مشرف میسازد بی نظر این کس که ندان

بہاؤم نہ فرشتگان با مرا تھی جاسیکہ این فرمان نوشتہ بود و بنظرش گذر ایند بخیر و شاد
 اش سر بقدیم خواجہ صاحب نہاد و اقرار نمود کہ کشف و کرامات فردان خدا حق است
 و من بعد ہمہ ناگفتند کہ ہر کہ در فقر رہے و کمالی بہم رسانیدہ باشد در اینجا ظاہر کند پس
 حضرت قطب المشائخ خواجہ عثمان مارونی از زیر صلی چہار قرصہ زر بر آورده
 در دستے را دادند کہ برو از بازار فالودہ گرم پیار و شیخ او حد الدین کرمانی بطرف
 شاخی خشک کہ نزدش نشسته بودند نگاہ کردند بقدر معاینہ ان ہمیرم خشک ہمیر
 و شاداب گردیدہ شاخ ز رشد اما حضرت خواجہ صاحب میفرمایند کہ بحضور میر خواجہ
 اطہار کرامات را گستاخی دانستہ خاموش نشسته بودم و قتیکہ حضرت پیرو شدہ اش
 بنجانب ما فرمودند آمدم چہار نان از زنبیل خود بر آورده بہ فقیر یکہ نہایت گرسنہ بود
 و سبب شرم و حیا با کسی نمیگفت دادم یعنی از باطنش خبردار گشتند و خواجہ محمد عارف
 فرمودند کہ تا زمانیکہ در درویشی چندین قوت بہم رساند درویش گفتش نباید بعد
 چند ایام حضرت پیرو شدہ در بغداد شریف آوردند و راہ نجابا بزرگی خواجہ حبیب
 ملاقات شد کہ بسن یکصد و چہل سال رسیدہ بودند و یکپایہ او شان لنگ بود
 سبب پای لنگ پرنجیدہ شد و فرمودند کہ روزی خواہش نفسانی از گوشہ خواستہ
 بیرون رفتم آوازی از غیب برآمد کہ اے مدخی در میان ما تو ہمین عہد بود کہ وفا
 کردی بسبح این کلام ہوش در با ختم و نفس لعین را سزا دادم کہ پای خود از کار
 ترا شیدم تا آیندہ بہوای نفسانی نہ پرواز و ہمنوزند است و حجات باقی ملت
 کہ فرواے قیامت جواب این سوال چہ خواہم گفت و بمقابل مرد نیسانی کہ بر اثر
 علیہ خویش نازان خواہند بود تن آلودہ خواہش نفسانی و فرسودہ حرکات شیطانی
 چہ رو خواہم نمود و از اینجا بجا را آمدیم در اینجا از بیمار کے مردان خدا ملاقات کرد
 کہ وصف و تہریف او شان خارج از دلائل و تقریر است بزرگان گفتہ اند تا وقتیکہ

میرد بحالت پیر فائز نگر و وزیرینهار با حق نرسد که سبب کار از کار جدا نیست پس هر یک
 و اصل راه خداست از خدا جدا نیست و بنده نیز در سفر و حضر همراه پیر و مشایخ
 و از برکت انقاس متبرکه که او شان کار خود را تمام نمودم و زمانیکه حضرت پیر و مرشد
 از سفر بار دیگر در مارون رسیدند تا بیست سال در اعتکاف نشستند و بعد از آن
 رونق افروز شدند و سیر تمام جهان فرمودند آورده اند که حضرت قطب المشایخ
 از خواجہ صاحب فرمودند که تا چند مدت از گوشه عزلت بیرون نخواهم آمد باید که شما
 هر روز وقت چاشت نزد من بیایید تا از سلوک فقر آگاه شوید که بعد از این یادگار ماند
 و حضرت قطب المشایخ سعی و نهر روز در اعتکاف بودند و پیوسته خواجہ صاحب حضرت
 میشدند درین عرصه اینجہ حضرت قطب المشایخ خواجہ عثمان مارونی رضی اللہ عنہ فرمودند
 آنرا خواجہ صاحب بحیرت سطر آوردند که بر موقع خود نوشته خواهد شد و کتاب انیس الملوک
 در مجلس بیست و هشت قلمی است که بر روز بیست و هشتم حضرت قطب المشایخ فرمودند که
 ای معین الدین ترا تعلیم معقول داده شده است باید که اینجہ تیرا موعظه ام فراموش
 نکر و دو عامل آن باشی تا که بر روز بیست و نشر بر دے مردان شمرند و خجل نشوند
 و عصا و مصلی و هر چه پوشیده بودند را رعایت فرمودند و گفتند که هیچ آگه نیک
 خواهی پیدا داشت در گردنش خواهی انداخت و باز در عبادت مشغول گشتند و
 خواجہ صاحب آداب بجا آورده رخصت شدند و بعد از هفتاد و دو سال حضرت قطب المشایخ
 فرمودند که ای فرزند آنوقت رسیده که تنها سیر نمائی و نباید که در آبادی قیام کنی
 و طعم را با خود راه ده و چیزے از خلق نخواه و از دیدن مجلسها نیکه خواجہ صاحب فرمودند
 نهایت خوش شدند خواجہ صاحب بر قدم پیر و مرشد نهادند او شان بسیار تعلق
 فرمودند و بنجد اسپر وند خواجہ صاحب زار و گریان از خدمت بابرکت رخصت شدند
 روانه ماوراء النهر گردیدند از آنجا بعد چندی بقصبة اوش رفته اسلام را رزق بخشیدند

ووالده حضرت قطب الدين ايشان را بعمه چار سال و چهار ماه گذاشته انتقال نمودند
 ووالده ايشان حضرت ممدوح را بنجدت خواجه صاحب عرض نمودند که این طفل را
 بطور تبرک بسم الله آموزش ده چون خواجه صاحب لوح برداشته خواستند که بسم الله گویند
 که آواز بک از غیب برآید که ای حسین الدین تامل کن که قطب الدین را تعلیم علوم
 ظاهری قاضی حمید الدین ناگواری خواهند ساخت و از تو اورا تعلیم علوم باطنی
 خواهند نمود اصغای این کلام خواجه صاحب لوح از دست نهادند همه حضار مجلس
 در غیب ماندند زیرا که آن ندای غیبی بگوش آنها نرسیده بود باز آوازی از غیب
 بگوش قاضی حمید الدین ناگواری افتاد که زود تر بقبضه آتش بر سر قطب الدین را
 تعلیم علوم ظاهری کن قاضی صاحب لوح این چنین چشم خود بند ساختند چون کشادند خود را بقبضه
 آتشی یافتند همان دم بنجدت خواجه صاحب حاضر شده آداب بجا آوردند ایشان
 لوح برداشته بردست قاضی صاحب نهادند چون او شان پرسیدند که چه نویسم
 خواجه قطب الدین جواب دادند که از سبحان الہی الی آخری بعدہ لیکن من المستحکم الحرام
 الی السبغی الاقطی حضرت رقم فرمایند آو شان گفتند این پاره پاره دوست گفتند
 که بار مای ناقیل بالکل مرایا دستند زیرا که حضرت والدہ ماجدہ مرا نصف کلام حمید
 حفظ نمود و او شان تلاوت میفرمودند من در شکم بودم آنچه شنیدم باید ادا الھی حفظ
 کردم جواب دادند که اگر یاد داری گوش گذار من نماز ایشان به کمال فصاحت
 و آداسه تمامی قواعد تلاوت چون تبت و تبت و آداب و اخفا و اطهار و وصل و فصل غیر
 بنخوانند قاضی صاحب بیا رحمن آفرین گردند و سبحان الہی تا آخر نوشته تعلیم کردند
 حضرت ممدوح تمام کلام حمید در چهار روز حفظ فرمودند قاضی صاحب گفتند که تو
 دوست و مقبول خدا هستی گویا توحید جانه و تعالی خود ترا تعلیم میفرماید آیین گفتند
 خواجه قطب الاسلام را حواله نمود صاحب نمودند و در خدمت شدند بعد چند مدت

رنگر اے پنجاب شدند و در انجا از شیخ میران محی الدین حبیلانی و شیخ ابی محمد سلطان
عبدالقادر حبیلانی ملاقات گردید و دوران شهرت پنج ماه و هفت روز قیام پذیر بودند
و حجره تیار کنانیدند که هنوز قائم و زیارت گاہ خاص و عامست و حبیلان شهرتست
نزد کوه جودی که در انجا کشتی حضرت نوح علیہ السلام رسیده بود و شیخ محی الدین انجا
قطعه زمین خریدہ برای سکونت خویش و اقارب عمارتی نو تیار کردند و در انجا قیام پذیر
گشتند چنانچہ اولاد و احفاد ایشان هنوز در ان سرزمین رخت اقامت دارند و او را
مقبرہ نوشتہ اند کہ در بغداد جائیکہ فرار شریف و از حبیلان شصت نمرلست روزی
حضرت خواجہ صاحب حضرت میران محی الدین را فرمودند کہ برای چنین کلمات گوشہ
باید فرمودند کہ لاد و چیز مانع گوشہ است یکی آنکہ اجازت مرشد نیست و دیگر آنکہ با کسی سخن
نگوید اول تجربہ نماید کہ محرمست یا بی اثرست راز با او گوید و اگر نیست نگوید و بعد از
مجلس برخواست گردید حضرت خواجہ حضرت شدہ برد و تخیانہ بشریف آورد و دو چلہ کشیدند
ان حجرہ هنوز زیارت گاہ است و حضرت پیران پیر محی الدین محبوب سجانی مشہور و زاوہ
خواجہ اند و ایشان از اولاد امام حسین علیہ السلام اند و حضرت محبوب سجانی از
اولاد امام حسن علیہ السلام و در شعبی تاریخ تولد و انتقال ہر دو می برآید و ان است
سینش کامل و عاشق تولد و وصالش و ان تو معشوق الہی با غنی تنالی تولد
چهار صد و ہفتاد و یک و عمر نمود و یک سال و سن وفاتش پنج صد و شصت و دو است
مے گویند کہ روزی حضرت خواجہ و خدمتفرمودند پیر زنی نالان و گریان در آن
و گفت کہ حاکم انجا فرزندم را براہ تقدی بدار کشیدہ است چون تامل فرمودند از ان
غیبی معلوم شد کہ دعویش راست است پس برخواستند و ہمیشہ شدند ہمہ مردمان
متبع و متعجب شدند کہ خلاف عادت چگونہ متوجہ این امر شدند خواجہ رحمت اللہ علیہ فرمود
و اگر رفتہ لحظہ بر آن طفل مردہ نظر میکردند و چیزے یکمال است کہ می خوانند کہ کسی

سین بعد فرمودند که آی طفل مغالوم اگر نه الواقع بی جرم هستی بکار باقی تعالی از سر نو
 بیا و غم ما در ششقق خویش من دفع ساز و در حال سرش که بر زمین افتاده بود پریده برگرد
 جا گرفت و آن طفل بجان از سر نو جان یافته از دار فرود آمد و بر قدم خواجہ سر نهاد و سر
 پروردگار بجا آورد و او شان سپرد و مادرش نموده روانه خانقاه شدند و بعد ازین بر بغداد
 تشریف آوردند و مدتی به صحبت شیخ ضیاء الدین پس شیخ شهاب الدین بودند و شیخ
 اوحده الدین کرمانی با حضرت خواجہ اعتقاد را نسخ میداشتند بلکه شیخ حسام الدین
 خلیفه مولانا جمال الدین رومی مینگارند که ایشان مرید و خلیفه حضرت خواجہ بودند
 و تباریچ پنجم ماه رجب السه هجری خواجہ به بغداد تشریف آوردند و مسجده قصبه البوالت
 تباریچ مذکور شیخ اوحده الدین کرمانی با خواجہ سمعت نمودند چنانچه شیخ محمد اصفهانی
 نیز در آن زمان موجود بودند و حضرت کلاه چهار تنگی که بر فرق مبارک داشتند بر سر
 نهاده و فرمودند که بعد بیعت تالیست و چهار سال بخدست او شان بودم و در سفر و
 حضر هم کاب ماندم و در فرائد السالکین مجلس دیگر نوشته است که از حضرت خواجہ قطب الدین
 نقلست که روزی حضرت خواجہ در اعتقاد پیر و مرید فرمودند که خلیفه بغداد و روی
 را به حق حکم قتل کرد چون او را رو بقبله کردند و سیه دل خواست که سرش از تن جدا
 نماید فقیر زبده خود را از طرف قبله بگردانید جلاد گفت که وقت مردن روی اهل اسلام
 باید که سمت کعبه باشد تو چرا عهده روی از ان جانب گردانیدی در ویش گفت زیرا
 روی خود را از کعبه نگرانیده ام بلکه عین نسبت کعبه ساخته ام سر خویش گیر ازین
 تقریر حاصل چون مردمان در استفسار بباله نمودند در ویش گفت که فرار بر ما
 این جانب است و در حقیقت پیر کعبه مرید است پیرین اثنا حکم خلیفه رسید که در ویش
 را بکنید خواجہ رحمته الله علیه فرمودند که اعتقاد مرید پیر چنین باید که از هیچ مملکت نجات
 و فرائد السالکین حضرت فرید الدین گنج شکر نوشته اند که حضرت خواجہ قطب مرشد این

به روزی بخد مت خواجہ رحمت اللہ علیہ حاضر بودم و بسیارے اولیاء اللہ جمع بودند کہ
 شخصہ اجنبی آمد و سر بر قدم خواجہ صاحب نهاد و گفت کہ قصد بیعت دارم فرمودند
 لہ انچہ گویم اگر بجا آری چہ مضائقہ گفت محکوم و تالیف ام انچہ ارشاد شود بدل و جان
 قبولست فرمودند کہ بگو لا اللہ الا اللہ حشمتی رسول اللہ آو بی تا مل بگفت خواجہ صاحب
 توبہ و استغفار کنانیدند و سلسلہ عنایت فرمودند و ایما گردید کہ دایم لا اللہ الا اللہ
 محمد الرسول اللہ بر زبان داری برای آزمائش تو این سخن گفته بودم ورنہ مرا با
 پیغمبرے چہ نسبت تمن از خاک بوسان آستانہ فیض نشانہ حضرت رسول مقبول
 صلی اللہ علیہ وسلم ہستم نقل در قوائد السالکین از قطب الدین بختیار اوشی نوشتہ
 کہ وقتے شباب الدین شہر و روی و شیخ محمد کرمانی و شیخ محمد اصفہانی و مولانا
 بہاؤ الدین بخاری و محمد دوم زادہ شیخ بریان الدین و مولانا محمد بغدادی و
 خواجہ اجل و شیخ اجل سیف الدین و شیخ محمد حشمتی و شیخ احمد الدین کرمانی و شیخ
 بریان الدین غزنوی و شیخ جلال الدین تبریزی و شیخ بریان الدین حشمتی و شیخ احمد واحد
 و خواجہ سلیمان عبد الرحمن و دیگر بزرگان اطراف و جوانب موجود بودند و تائید
 حضرت پیر و مرشد سناقب حضرت قطب المشائخ میفرمودند از آنچہ فرمودند کہ حضرت
 بر زبان تعجب بیان می رانند کہ و قییکہ خواجہ مود و حشمتی را خواہش طواف کعبہ شد
 و شنگان حکم ایزد تعالی خانہ کعبہ را برداشتہ جائیکہ خواجہ صاحب بودند می نہادند
 و بعد فراغ نماز بار بجا می خود بر دندے و خواجہ قطب الدین از خواجہ صاحب نقل
 میکنند کہ خواجہ چہلیفہ مرغشہ تا ہفتاد سال در گوشہ بیاد الہی مصروف بودند و سر
 نمی آمدند و حاجیان ہر سال می گفتند کہ خواجہ مدوح را وقت طواف کعبہ بیت المقدس
 میفرمودند دیدہ ایم تیس ازان از بغداد و سہدان کہ شہر لیسیت از مضافات ایران
 چہارم ملک عراق نجم تشریف آوردند و از شیخ یوسف ہمدانی ملاقات فرمودہ

رونق افراے تبریز کہ از اقلیم چہارم ملک ایراست گشتند و از شیخ ابو سعید
شمس تبریزی کہ پیر شیخ جلال الدین تبریزی اند طاقی گشتند و در حال ایشان
شیخ نظام الدین بد آونی مقبوضند و بد آون قصبہ است از اقلیم سوم ملک ہند
کہ اوشان مجذوب بودند و نیز مریدانے کامل داشتند و نہایت عالی مرتبت بودند
و در انجا از خواجہ صاحب شیخ محمد اصفہانی ملاقات گردید و خواجہ در شہر یکہ بسید یکہ
بہ گورستان فروکش شدندی و پیوستہ و وختم کردند و سلطان المشائخ سیکونید
کہ خواجہ رحمۃ اللہ علیہ ریاضت بسیار فرمودند کہ ادنی ترین ریاضتہای اوشان
این بود کہ بعد ہفتہ یک نان جوین بوزن پنج درم یعنی ہفتہ و نیم باشد و آب ترکندہ
بخوردند و پارچہ استروار پوشیدند و حضرت عثمان نادر دینی رضی اللہ عنہ اکثر
ادبجات فرمودند کہ بسبب بیعت سیمین الدین فخرے حاصل کروم و او و خاندان
بر اول و آخر سبقت خواہد برد و نہایت بلند پایہ خواہد گردید بعد از ان بحر فان تشریف
آوردند و از شیخ ابو الجیش کہ در ان شہر شیخ وقت بود ملاقی گردیدند و من بعد و شہر
کہ شیخ ابو سعید ابو الجبر رخت اقامت داشتند تشریف بردہ ملاقات فرمودند و تا
دو سال دریں گروہ میگردیدند زان بعد در استرآباد تشریف آوردہ این شہر ناصر الدین
استرآبادی کہ نہایت عظیم القدر و کبر مقتدا و سال بودند و بدو واسطہ تا حضرت
طیفور سلطان بایزید بسطامی میرسند ملاقات فرمودند و از انجا بطرف شہر برون
مازم گشتند و مدتے در انجا فروکش بودند و روز در ملاقات بزرگان بسیرے گردید
و شب در ہفتہ عید اللہ انصاری مے ماندند چنانکہ در انجا مشہور شدند زنت افرا
کریان گشتند چنانچہ در چہارمی مجلس دلیل العارفین حضرت خواجہ قطب الدین تختیار او
پننگارند حضرت پیر و مرشد فرمودند کہ روزے من و شیخ اوحد الدین کرمانی سیر نمائیم
چاکہ بزرگ را دیدیم کہ با کسے سخن ہم نمیکزد رفتیم و سلام کردیم جواب سلام دادہ

گفتند که بنشین چهره شان همچو آفتاب رنج درخشان بود چون خواستم که حال شان
پرسم او شان از اشراق باطن و ریاضه حال خود گفتن آغاز کردند که روزی باد کوی در کورستان
رفته سخن مذاق می گفتیم و می خندیدیم که از گور می ندر آمد که اے خا فلا این سخن
کار آخر با همین خاک و موانست مار و کژدم و پیش پست خندیدن چه شاید بل گریستن
باید این کلام در من چنان مراست کرد که آن یار غار را رخصت نموده درین غار
نشستم و عرصه مفتاد سال میشد که آسمان و انسان را ندیدم و هر ساعت همان
سخن را یاد گرفته میگریتم و گفتند بزرگ عطای سلمی هم تا چهل سال گریست و بهمت
آسمان ندیدم و صاحب فرمودند که زاریدن البته بسبب خوف گنا مان بود و مگر
طرف آسمان ندیدن را چه موجب است گفتند که در محافل و مجالس بسبب غفلت و
بی شرمی خنده و ندان نمایم و می نمودم لکن از باعث باران است تاب بر برداشتن نمیدانم
و گفتند خواجه فتح باوچی تا شصت سال گریستند و وقتی که نهضت فرماست چنان گشتند
که در واقعه دید و پرسید خدای تعالی با تو چه کرد گفت که چون مرا زیر عرش بر بند
سجده شکر بجا آوردم فرمان گردید که اے فتح مرا غفار بنمیدانستی که چند آن میگفتی
سجده شده عرض کرد که ترا غفار و رحیم و کریم میدانستم الا از سختی ملک الموت
و تنگی لحد و از نیک و در قیامت چه پیش آید گریان و مالان میبودم اربشا و شد که از خواجه
ترا به بخشیدم از آنجا خواجه صاحب زریب افراست شهر شیراز که از مصافات تو در آن
علاقه سرقصدست گردیدند متصل شهر باغی بود در غایت نزهت و لطافت و حال آنجا
که یا و گار محو نام داشت بود و اندر و حوضی پر آب طراوت افرا بود و درختان
سایه دار خوشنما حاکم آنجا که یا و گار محمد نام داشت مالک آن بلخ بود و سایه اریس خواجه
رحمته الله علیه در آنجا زیر درختی نشسته تلاوت کلام الله آغاز فرمودند و درین
درویشی آمده عرض نمود که فراش برائے گشودن فرش در اینجایم آید مالک باغ

در اینجا خواهد آمد حضور جای دیگر رونق اخرو نشوند که او از بس بد اعتقاد و کج خلق
شاید بی ادبی از سر نزد حضرت التفاتی فرمودند بعد ازین فراش آمده قریب اجدها
فرش گسترده و بعد ویر حاکم یادگار محمد هم آمد ناگاه نظرش بر خواجه بزرگوار افتاد و بحد
نگاه نزدیکان گرفت و آخر کار بهوش آمد و رفیقان او را نیز همین حال پیش آمد بقیضه
بانیای خواجه خادم قدری آب از ان حوض گرفته بر روی حاکم پاشید فوراً افاقه
گردید از کمال عجز و انفعال و زدیده نگاه سخت خواجه سیدد ایشان فرمودند که
از کردار و کج ادائی باز آمدی عرض کرد که باز آدم و بار دیگر گرد افتاد این کار نازدم
اما کسی برین معنی پی نبرد که این همه غمیه حالت اینها از چیست و چه دیدند که قالب
گردید چون بهوش آمدند همه تا تاب گشته اسلام آوردند و بایم خواجه علیه الرحمة
وضو کرده دو گانه شکر گزارند پس بعد یادگار محمد بر مکان خود رفته از خرمی و دهنه با
خویش خیری نگذاشت همه را اندر خواجه کرد خواجه فرمودند اینجا از کسانیکه تجور و ظلم
بستانده افشانرا داده راضی گردان تا در قیامت دامن گیر نباشند پس او تعقیب
ارشاد کرد و بقیه را بقصر و ساکن داد و براس خود خیری نه نهاد و از برکت انعام
تبرکه خواجه کی از اولاد و کبار و واصلان حق گردید و در مجلس دیگر و دلیل العارضین
فوائد السالکین نوشته است که باری در سفر که معظله خواجه قطب الدین خواجه فریدالدین
گنجی شکر کاب حضرت پیر و مرشد بودند بعد فراغ حج چون بر دانه شدیم در شهری رسیدیم
که در اینجا بزرگ در غار میباند و دیده بستم همچو نیم خشک در اعطکان استاد بود
تا یک ماه در اینجا قیام پذیر بودیم پس ازین اوشان بهوش آمدند انصاعت نامم خواجه
و سلام کردیم جواب سلام گفته فرمودند که رنج بشمار رسید الا ان شاء دارید که خیرای
خیر خواهید یافت زیرا که اهل تصوف نوشته اند که هر که خدمت درویشان کند البته
مقد دل نیرزدان شوند بعد فرمودند پس چون بهشتیم احوال خویش گفتن آغاز کرد که

از اولاد شیخ اسلام طوسیم از سی و دو سال غریب بحقیق تحیرم بعد چندین مدت از ورتن لغا
برای شمارا سپوش آورد و حال او دید و سخن از من یاد و یاد دیگر که سخن در ویش خالی
از غرض و پیر از حکمت میباشد و آن سخن اینکه هرگاه بر بساط اهل الله و ارباب طریقت جا
یابی ترک خواش نفسانی گیر و انتفاقی بدینا و مافیها کنی و از خلایق دور باشی
و تحفه که پیش تو آید با خود نداری بجا جت ندان بدی و با سوسی الله مشغول گردی
بعد انجام این کلام نصیحت التیام ایشان غوطه زن در یابی تحیر گشتند و از آنجا خواج
روانه شدند حضرت میفرماید که بعد ازین قطب الدین نور عالم سکر در آمده بودند و روزی
در صحرائی مقیم بودیم از آنجا عازم مدینه منوره گردیدیم چون آستان بوسی جناب رسول
مقبول صلی الله علیه و سلم حاصل ساختیم از رونمه مبارک ندا آمد که ای حسین الدین
چشته الحنه الحنه البخوی حضرت خواجه بزرگ مجرب اصغای این کلام اندرون روضه
سارک حاضر شده آداب بجا آوردند و از آمد که حکم خداست جل شانہ ولایت باشد ترا
بسیر ویم بروید و در اجمیر قیام کنید و تا قیامت قرارگاه شما و اولاد شما همان اجمیر خواهد
بود و از آنجا بدفون خواهید شد حضرت خواجه صاحب شجر شدند که اجمیر کجاست پیش از آن
نمودند بشرف زیارت و جمال آنحضرت صلی الله علیه و آله و سلم مشرف شدند و با چراغ
گردند آن حضرت صلعم یک انار عنایت فرمودند که نقشه تمام عالمه ان نمودار بود و ان نشان
اجمیر معلوم نشد استفسار کردند حضرت رسول مقبول از انگشت مقدس اشاره بجانب
اجمیر فرمودند آن زمان خواجه صاحب اتسل گردید و آداب خدمت بجا آفده سجد شکر گزارید
و نشان اجمیر بن سبب بدفعه اول بنظر در نیامد که در آنجا از آبادی نامی و نشانی نبود
دیواری خشتی بود و وجه تشبیه اجمیر نیست که راجع بود و در هنداج نام او بر کوته که بنام
راے بزار است مشهور بود شهر نیا تیار کنایند بود و در هندی میر کوه را سگوند چون
زیر همان دیوار آبادی آن شهر واقع است بعد انبام اجمیر شهرت یافت و حضرت خواجه

و را عیال الارواح زیب ترقیم فرموده اند کہ در مدنیہ مطہرہ رو بروی جناب رسالت صلعم
 بزرگے را دیدم کہ ہر شب در دو رکعت کلام مجید ختم کر دے و قبل از صبح صادق فارغ
 شدی بعد ازین خواجہ عازم مکہ معظمہ گشتند و طواف خانہ کعبہ نمودند و کتب خانجہ ایدالکسین
 حضرت فرید الدین گنجی کی بیوہ پسند از پیر خود حضرت قطب الدین بختیار کاکی او شے کہ
 روزی چند بزرگوار بحفل حضرت خواجہ رحمۃ اللہ علیہ پیرو مرشد حاضر بودند فرمودند کہ
 وقتی کہ ما وقاضی حمید الدین ناگوری برائے طواف در کعبہ شریف رفتیم بزرگے را
 شیخ عثمان نام کہ از دو احقان حضرت شیخ ابوبکر رضی اللہ عنہ بودند دیدیم کہ در طواف
 اند ما ہر دو کسان بر نشان قدم شان قدم می نہادیم و طواف کعبہ بنمودیم آن بزرگ
 بر شیعہ خبردار شدہ گفت کہ از متابعت ظاہری چہ سودا اتباع باطنی شاید پر سیدیم
 کہ شما چہ میکنید فرمود ہر روز ہزار بار ختم کلام مجید از اصغارے این سخن تمنا ندیم خیال
 کردیم کہ شاید ملاحظہ آیت قرآن شریف در دل میسازند بلا قرأت لفظ فرمودند کہ
 خیالت غلط است لفظاً و حرفاً و حرفاً تلاوت میکنم مولانا علاؤ الدین فرمودند کہ
 این محض کراست است ما ہم اقرار نمودیم بعد ازین فرید الدین گنجشکر از پیرو مرشد خویش
 سید فریاد کہ خواجہ صاحب بن بعد ذکر کرد کہ حصول درجہ اعلیٰ بغیر ریاضت و محنت شاقہ
 نمیکرد و و مرید را باید کہ ادب شستن بحضور پیر خویش بیاموزد چون حاضر گرد و کمال
 عجز و نیاز فر فر کردہ آمدہ آداب بجا آورد و بے تلاش جائے بلند جائیکہ خالی یا بد نشیند
 پس ازین از مکہ معظمہ بدمشق تشریف آوردند چند روز در آنجا اقامت فرمودہ بخصما
 رفقتند آن زمین سپرد محمد یار گار نمودہ خود روانہ بلخ شدند و محمد یار گار تمام عمر خویش
 در آنجا بسر نمود و قبرش ہمانجا است و انتظام ولایت بسیار خوب کردہ و روایت است
 ضعیف کہ او ہمراہ خواجہ باجمیر آمدہ بود و بعضی خادمان آنجا حال ہم دعوی میکنند کہ
 از اولاد محمد یار گار ہستیم الا این روایت صحیح نیست و خواجہ صاحب در بلخ بہ خانہ

شیخ حمزه به روزی چند قیام فرما بودند و در آن شهر حکیم بود مولانا ضیا الدین نام
که با فقیران صاحب باطن و صوفیان اهل حقیقت اعتقاد و اعتمادی نداشت و
میگفت که چون صوفیان علم تصوف باعث وصال محبوب حقیقی و موجب معالای باطن
تصور میکنند صرف از بهزیات و لغویات و خیالات ظنی است و همینان فقرای صاحب
را بدگفته مہدیان ایام خواجہ صاحب بطور سیاحت در آن سرزمین وارد شده بودند
و خدمتگارے معود و دوستے تیر و یک کمان و یک چقراق مہ سنگ آتش نشان همراه
میں بود کہ وقت بیوقت محتاج غذا میشوند چنانچہ روزے خواجہ رحمۃ اللہ علیہ کا کلنگ
کروند و متصل مکان حکیم نہ کورہ پر درختے سایہ دار مشغول بہ نماز نوافل گشتند و خادم
آغاز پتختن کباب کرد و حکیم طلبہ اور س فلسفہ و حکمت میداد چون نظیر کباب افتاد
از در سہ بر خاستہ تر و خادم آندہ بہ نشست کہ چون تیار شود قدرے طلبیدہ بخورد
و درین اثنا خواجہ صاحب از نماز فارغ گشتند و خادم کباب پیش آورد با شراق باطنی
بہنامی حکیم وقوف یافتہ قدرے از آن رحمت فرمودند بجز و خوردن سوو عقیدت
بد اعتقادے حکیم کہ با اہل اللہ داشت بحسن عقیدت مبدل گردید و مسبوی خواجہ نگاہ
محبت و اخلاص میدید انگاہ خواجہ قدرے از وہن خود بر آورد و بہ حکیم رحمت فرمودند
چون بخورد و جلوہ نور حق و غلبہ لمعات جمال ذات مطلق باطنی و نہر و شادہ کرد کہ ب
علم فلسفیت و غیرہ اور دیا انداخت رنگ علائق و نبوی از دل بزد و وہ جملہ تلمیذان خود را
بمحصل قدس بوس حاضر ساخت و خود از عقیدہ فاسد خویش باز آمد چنانکہ مہر با بعد تنہا
و طلب میدیدند و حضرت خواجہ رحمۃ اللہ علیہ از آنجا عازم غرین شدند و از آنجا را لاہور
تشریف آوردند و روایت است کہ بعد تعلیم و تلقین مولانا ضیا الدین را آن ملک
سپرد فرمودہ بہ بخارا تشریف برد و بعد از ملاقات بزرگان بخارا تلمیذ رفیق افرا
بنشان زمین گردیدند خواجہ در انیس الارواح مکاشفہ اند کہ از آنجا بغرین رسیدیم

بعد از ملاقات شیخ عبد الواحد پیر شیخ نظام الدین ابوالموید - وانه قندمارت میم و
 انبزرگان آن مقام ملاقی گشته ارادی سیوستان گردیدیم و در آن سفر هم کباب خواجه
 عثمان نامی در عبادت خانه شیخ ضیا الدین سیوستانی که اکابر وقت و پیوسته و
 بخدا پیوسته رسیدیم و چند روز بخدمت او شان بودیم دیدیم که کسی از آنجا محروم نیست
 هر حاجت مندا از دست غیب خیز و متیاب میشد و آوازی می آمد که برای رموز
 ایمان مادی کار کن و قتی که او شان نام موت شنیدندی گریستندی و ماهفته عشره بر کباب
 استاده بودند و بعد از آنکه از من گفتند که کسی را که با ملک الموت معامله ضرور الوقوع
 است و بر روز حشر پیش خدا حساب دادن مستحق و یقین آفرام و آسایش و خواب
 هم کبابی سر و غفلت و بینگری چرا بیکر از روی غریز اگر یقین از روی که روزی خاک
 خواهم شد و خوراک مار و کرم زیر زمین شدنی است بشب نخفتن آرام طلبی را ترک نما
 و شب روز و طاعت و عبادت آماده باش و مهوره عادت ریاضت و محنت و مشقت
 کن **نقل** در دلیل العارفین نوشته است که در سفر سیوستان خواجه همراه حضرت خواجه
 عثمان باز منی رضی الله عنه بودند با شیخ نجتیاراوشی ملاقات گردید ایشان نهایت
 بزرگواری بودند و حاجت مندا هر حاجتی که داشت از خانقاه شان محروم نه گشتی اگر عریانی
 آمد که آواز داد و دست از غیب پادچ ما موجود شدی و آن همه با و رحمت فرمود که
 تا چند روز به آنجا اقامت گردیدیم روزی فرمودند که مرا نصیحت پیراست که هر چه بیا
 جمع کن بل اینا فقر اکبر که تونیز مثل من شوی در دلیل العارفین از نجتیاراوشی
 نوشته است که خواجه رحمت الله علیه فرمودند که چون ببلتان رسیدم از شخصی شنیدم که
 قوی اهل ریاضت بین نهج است که اول برگشتن از عصفیان زمان ماضی خویش افسوس
 کند و گوید که چنین عمر گرانمایه خود را در بد فعلیه صرف نمودم بدلتش چگونه کرده آید و بگوید
 آنکه محاسبه فعل خود نماید اعنی افعال قبیحه را بد فحیده فکر باز ماندن از ان نماید و در

زود انجام یافتش کوشش و جهد بلیغ سازد و تاخیر و تعلول را از مدید و سوم آنکه بعد
 تو به از نسیات حذر کند و بیدار جنبه باشد که فعلیکه از آن تو به کرد و دست باز نرزد
 باز فرمودند عاشق را دیدم و عاصیکرد که الهام پروردگار این که کسی را دوست میدارد
 با و آرام میرساند و شخصی را که تو دوست میداری بر آن نازل میکند یعنی راه تو باز
 همه راهها جداست من بعد از شاد فرمودند که تو اضع منقسم بستم است اول از خوردن
 که صورتش روزه است و دیگر کم گفتن که سببش نماز است و سوم کم گفتن که وجبش
 زیادت ذکر حق جل و علاست و ایمان هم سبب نوع است نوع اول خوف بود دیگر رجا
 نوع سوم محبت از خوف ترک گناه و تمسک به حفاظت از دوزخ و از رجا زیادتی عبادت
 و فایده اش فایز شدن به بهشت و از محبت ترک مناجات و استیلا و نفعی غیر شمره
 رضای حق جل شانہ و قایم گزیدن بر مقام توحید پس از آن حضرت خواجه به بلاهور
 تشریف آوردند و زیارت روضه مبارک حضرت میر علی کرده ملاقات شیخ حسینی کانی
 که در آن زمان بقیہ حیات بودند ساختند و تا چند روز در آنجا مقیم بودند و پس ازین
 عازم دلی گشتند و در سرحد شهر رسیدند و در آن ایام دلی و نحت تصرف راجه پرتوی
 عرف چچور بود و دلیل العارفین و نواید السالکین و غیره کتب این نمہ احوال
 مفصلاً و مشروحاً نوشته است و ما در چچور و در علم نجوم و سحر و جادو و غیره علایم غریب
 و خبرهای ماضی و استقبال بطور استدراج میگفت چنانچه دوازده سال قبل از آمد
 خواجه از چچور گفته بود که شخصی چنین پیدا خواهد کرد که بسبب او در ملک و دولت تو
 زوال خواهد آمد و بر کاغذی شبیه خواجه هم کشید و داده بود و چچور نقل آن شبیه
 بنایطمان ملک تقدیم کرد کسی که شبیه این شبیه باشد و در حضور حاضر سازند لهذا هر روز
 کسیکه از ملک غیر می آمد آن شبیه اشکل او برابر کردند و در سیر العارفین آن شبیه
 نگاشته است که وقتی که خواجه رحمتہ اللہ علیہ از لاهور بدلی تشریف آوردند و در آنجا

مردمان دینی بدین مسلمانان میگردند و خواهند بخش قوت کمالیت خود با چهل تن
 پیران کامل خویش در دینی داخل گشتند و با چند روز در آنجا بخت اقامت داشتند
 و هر روز از آن و تکبیر و آواز بلند میگفتند روزی ششصد کاروی در بغل پوشیده باران
 دیگر از در بر آمدن خواست تا اراده خود را ظاهر سازد و خواهد رحمت الله علیه از کشف
 باطن مکنون ضمیرش دریافته فرمودند که آنچه در دل داری بجا آور مجروح گفتن این سخن لرزه
 بر تنش و کار از دست بر زمین افتاد سر بر قدم تقدس نهد و توبه کرده پیش
 اسلام شرف شد و چهارمی مجلس فواید الفواید نگاشته است که هفت صد مردمان
 سوامی حمید الدین دهلوی سبایت خواهد اسلام آوردند از رویان مقبره ایت
 که روزی خواهد سمت تجانی رفته که در آنجا هفت کس بالدار در کار خویش مشغول
 بودند چون نظر آنها بر ایشان افتاد و خدنگ عشق در جگر آنها خلید بر قدم خواهد رحمت
 علیه افتاده ایمان آوردند و نام آن هر هفت کسان حمید الدین نهادند چنانچه یحیائی
 و صوفی از آن هفت مرآتند من بعد عازم اجمیر گشتند چون بقصبة سمانه رسیدند
 احبیل کاران تپجور صورت حضرت را موافق شبیه یافته بکمال تواضع و تعظیم
 پیش آمدند و گفتند که اگر مرضی مبارک باشد رکاعی نهمده و خوب براس اقامت
 خالی کنانیده شود خواهد صاحب در مراقبه آنحضرت صلی الله علیه و سلم او بدند
 فرمودند ای معین الدین بر قول و اقرارشان اعتبار نهی که دل آنها از دعا و
 خالی نیست پس خواهد التماس شان قبول فرموده فرموده حضرت را صلی الله علیه و سلم
 بیاران و مقلدان خود اظهار فرمودند و روانه اجمیر گشتند چون در آنجا رسیدند
 خواستند زیر درختی سایه دار بنشینند پاسبانی گفت که در اینجا نشینید که این شتر خا
 سرکار نیست جواب دادند که بهتر ملک خدا ننگ نیست پاسبانی فقیر ننگ نیست از آنجا
 بار فکاه خویش آمده بر خوض آنها ساگزیر درختی سایه دار قیام گزیدند و خادمان

ده گاوی زنج کرده کباب بچند و بر آن وضو بعضی بر جوش اناساگر و بعضی بنفشه
 ران ایام یکبار تیجانه بر ساحل حوضهای مذکور تیار بودند و صد من روغن تلخ هر روز
 در روشنی صرف میشد بر همان آنجا از وضو در آن آب منع کردند پس آنها را خواجسته
 علیه گله کردند و در روایتی چنین هست که اول ایشان بر نیل رسیدند چون بر همان
 از شستن آنجا مانع گشتند حضرت پرسیدند کجا رویم که کسی مزاحم نماند و جواب دادند
 که بر اناساگر که در آنجا موشیان آب مینوشند بروید و در آنجا کسی مانع نخواهد شد و آن
 آن سمت شدند و در آنجا رفته وضو کرده نماز گزارند و بعد فراغ نماز خادم را فرمودند که
 برو و اینیل یک چها گل آب بیا رخاوم چون چها گل بنیل انداخت آب آن بنیل یک
 تمامی حوضها و چشمه های اجیر و شیر زنان و جانوران شیردار آن شهر تمام خشک گردید و
 روایت است که آنجا بود بر ساحل تال اناساگر و یک قریه برای مصارفش معین بود و آنجا
 نام بت آن تیجانه از بر همان پرسیدند او نشان سادی دیو بیان کردند و خواجسته علیه
 فرمودند که از دلتی شما این را می پرستید گاهی بشما هم کلام شده است یا نه جلایان جواب
 دادند که این سنگ است کلام چسان کنند فرمودند که اگر این صنم حکم قادر و جلال سبحان
 شما اسلام خواهید آورد و همه گفتند که آنچه حضرت بیان میفرمایند خلاف واقع است پس
 ایشان بجانب آن بت اشاره فرمودند و گفتند که حکم خدا تعالی نزد ماست و کلام کن
 هماندم او نزد خواجده حاضر شده تسلیم بجا آورد و اقرار نمود و سلسله گردید
 خواجده صاحب نامش سعدی نهاده ابرق مقدس با و داده بر آه آب آوردن فرمود
 چون او ابرق در آب افکند سعادتمانی آب چشمه و چه چاه و چه آبگیر و شیر زنان جانور
 اجیر تمام تر خشک گردید و هنوز نصف پر شده بود و نصف تنی ماند که سعدی باز آمد و تا
 ماجر از اول تا آخر عرض نمود پس خادم را فرمودند که آنچه ضرر باشد از باز نرسا کوکبار
 بر نزد خود و نماز مبروف گشتند و بر همان احوال خشک شدن آب و شیر زنان و تنی ماند

شتران و مسلمان گردیدن سلوی از پتھر اہ بیان کردند چون مادرش شنید گفت کہ
ای فرزند این ہمان کسست کہ قبل از دوازده سال با تو گفتہ بودم خبر حاجتی المقدور
بتواضع و بجز پیشانی و سرکشی نہ نمائی تا چند سلسطنت تو قایم ماند و الا وقت سلطنت
خود بدان او گفتن مادر خود را دور از کار دانستہ و زیر خود اجپسپال نام را کہ سحر و جادو
را معدن بود اطلاع داد او گفت کہ انہمہ عجایب غریب از سحر و نظر بند نیست باید کہ
اول خود بدولت سہی چشم و خدم عازم آنصوب شویدی من ہم از پس می آیم پس پتھر را در آ
آنطرف گردید و در دل خیال میکرد کہ چون بان فقیر رسم بسیار رنج و اندام ہمہ بجز این خیال
ناہی نگشت ایگاہ نصیحت مادرش یاد آمد و از اندیشہ ناصواب متفصل شدہ توبہ کرد
و بہ عذرت ہا چشمش بینا گردید باز ہمان را دور فاسد نمود و ہمان پیش آمد کہ پیش آمد بود
باز گریان و مالان شد باز بینائی یافت ہمچنان ہفت کرت چنین شد و چنان شد القصہ
بجہت خواہ صاحب سید و از طرف دیگر اجپسپال ہم با ہفت صد اردوئے آتشین دم
دیگرہ را پانصد جگر کہ خود بخود در ہوائ آمدند و ہفت صد شاگردان سامری پیش آمدہ
بر خادمان و الاسحر و جادو کردن آغاز نمودند و شان اینمال بخواہ رحمۃ اللہ علیہ قصد
کردند خواہد ایرہ مدور گرد و رفقہ خود کشیدہ فرمودند کہ شما ازین احاطہ بیرون نہ روید
اگر مرضی خداست این ہمہ ہلاک و مضر بہائے خود زخمی و مضروب خواهند شد و ہنہا کنند
تو اہر رسید این گفتن بود کہ انہمہ جگر بر لشکر اجپسپال بیفتاد از عمدہ اشن بسیاری از لشکر
بہرزد و بسیارے مجروح شدند الا اجپسپال صحیح و سالم بود و انہمہ اردو ہا شاگردان اورا
خوردن گرفت بعد ازین خادمان را ارشاد شد کہ ماران و کڑومان را اور زیر زمین دفون
کنید چنانچہ از ماران شجر جز اول و از کڑومان شجر بہر نہ ہاندم سر بہر و شاداب نمودار شد
حالا ہم درخت مذکور در بعض جا موجود خواہ انہا نیست کہ اگر برگزیدہ ما ہا کژدم
آزما سایہ نہ ہند فی الحال شفا یابند مردمان نہانہ انہما لت شجر و شجرہ و انہما لت شجر

بودند آنگاه پیچید را را گشتن مادرش فداش آمد آخر ایام تپه و او اجدیال هر دو دست
 قریب دانه مذکور رفته زمین خدمت می رسیدند و غدر تقصیر کرده عرض نمودند که از شدت
 تشنگی ما و تمامی شهر قریب به طاقت رسیده ایم آنچه کرده بودیم سزاوارش گمانی یافتیم
 اکنون امید داریم که نظر کرم و عنایت بجالانکنندگان فرموده از سر خطای مادر
 گذرند ارشاد شد که بروا بر یقین یا رتا قدری آب بدهم او رفت و هر چند خواست که بزور تمام
 آن ابرق را برداشته بیارد بلکه قوت سحر و جادو هم تا مقدر بکار برد آورد و الا ابرق را بجا
 نخبید ناچار تن بجز رو داد حضرت فرمودند که ای ابرق مروان خداست اگر تو با همه
 خیل و خشم برداری نتوانی برداشت من بعد ببعده ای میا فرمودند او رفت و ابرق را بر
 پیش خواجه رفته الله علیه نهاد ایشان قدری آب از آن ابرق در آن ساگر و پناه بخشید
 که از آن هر دو دو چشمه روان گردید و دیگر چشمه های و چاه که آب آنها و شیر جانوران
 و زنان که خشک شده بودند به دستور پیر از آب و شیر گشت که باعث راحت و آرامش
 استجاشه بعد از این دعا فرمودند که در شتران طاقت پیشینی باز آمد که استاده شده چرید
 آغاز کردند چون مردمان کرامت حضرت معانته نمودند با هم سرگوشی کردن گرفتند و میگفتند
 ما میدانستیم که اجدیال شخص کامل است صحیح نبود و مصرعه خود غلط بود آنچه من نیداشتم
 و ناتیختم و جز بنیه این امید داریم چه اگر امروز خود هم دلیل شد و ما همه انبیا را در شغل
 ساخت اجدیال و دیگر خلق با او دعوی عقیدت دارند با خواجه گفت که بفرمایند و در وید
 تا که ام تمام دستگاه و درید از سن ارشاد شد که اول تو آنچه حاصل کردی پیش از بعد از این چه
 دیدنی خواهد بود خواهی دید انشاء الله تعالی پس اجدیال بزفاست و حرم همسوها فکند و
 حبس هم کرده بجست و بران پوست آموه نشست و بالای آسمان پیران شد کفار را
 اعتقاد و قیام باز اند خواجه رفته الله علیه از مراقبه چشمه گشاد و پرسیدند اجدیال کجاست نزد
 سر و عرض داشتند که بر آسمان پر و بعد ویرس ارشاد فرمودند که حالا چه شد التماس بخون

که اکنون نظر نمی آید پس حضرت به پاپوش مقدس اشاره فرمودند و پاپوش تشریف
 معوی سپید چنان شدند و بالای سر اجیبال رفته بر سرش زدن آغاز کردند و بسبب
 در دواد پلا کردن گرفت و آواز فریاد و انگیخت که از شما و اجیبال می برآمد و بسبب
 حاضران آنجا میرسد متعجب شدند که این چه ماجراست چون بالای چرخ نگاه کردند و چنان
 را دیدند که بر سرش پاپوش ناسی افتد و او سمت زمین مایل بود چون بر زمین رسید
 و دید و بر پاهای عالی افتاد و آواز امان بلند ساخت آن زمان حضرت خواجہ محمد علی علیہ
 السلام پاپوش اقدس اشاره فرمودند تا از روی و کوب باز ماند اجیبال گفت مرا کیا کاریست
 بود و ظاهر کردم و بسبب خود رسیدم اکنون آنچه جناب کرامت و کمال بهم رسانیده با
 ظاهر سازند پس خواجہ در مراقبه شدند و روح مبارک سمت عرش اعلیٰ اوج گرفت و دید اجیبال
 چون این ماجرا دید او هم مراقبه کرد و روحش نیز پرواز کرد و تا آسمان اول رفت فریاد
 ازین ملاقات پریدن در و نماند و روح مقدس آنحضرت از ان بالا تر پرواز کرد آنگاه در
 اجیبال بنیابت خبر خوش آمد پیش آمد که من طیفلی حضرت شده ام اگر امروز انیس
 بلوی باز ماندم باز میسر شدنی نیست حضرت را بر عجز و انکسار شش رحم اند و را همه
 گرفته تا عرش اعلیٰ رسیدند و آنجا ملائکه برای زیارت آمدند چون اجیبال این ماجرا دید
 متعجب گردید تا ایندم نیز در میان خواجہ رحمة الله علیه اجیبال فاصله باقی بود چون
 با اجیبال ملاقات شد او بر قدم افتاد و التماس نمود که بنده هم از اسرار الهی گاه فرموده
 و جانیکه قدم بر نیجه فرمایند هر کاب باشم خواجہ التماس او را بشرف قبول دادند و همراه
 گرفته از عرش بالا تر قریب به لامکان رسیدند و بلند آمدند و صحت تسلط و شدت انسا است
 اجیبال گریان شده عرض کرد که بخدوم عالم این خدام ازین لذت محروم ندانسته شود و از
 شد که اکنون اگر ترا ازین اسرار آگاهی و او را دید چه سود خواهی دید چرا که ظرف و جو نماند
 بنیابت آن خاصه نیست و حصول آن جز اقرار بکل طیفه لا اله الا الله محمد الرسول الله

معلوم این گفتن همان بود و اجپال را کلمه طیب بر زبان آوردن همان یعنی خواجہ
 رحمۃ اللہ علیہ با روح مقدس خویش رفیع اجپال را گرفته بر عرش فرمود و سیر بہشت
 و دوزخ و عرش و کرمے و لوح و قلم کنایندہ بشہراجمیر باز آمدند اجپال کلمہ طیب گفتہ
 برپاے حضرت افتاد و اسلام آورد و بپاری ازان فرقہ بدین انیحات ایمان
 آورد و پتھور استیجرا نہ و تعجبانہ لبسوے انیمہ سید خواجہ با او فرمودند تو ہم نشین
 دین اسلام مشرف شو او سرگردانید و برقت حضرت فرمودند اگر اسلام نمی آری
 بارے تو گرفتار لشکر اسلام خواہی شد و ازین انکار و جہنم ہم پناہ نخواہی یافت
 و اجپال ملتئم شد کہ عرض دارم اگر پذیرا شود فرمودند کہ آنچه در دل داری بر زبان آر
 بر ایندہ مطالب او تعالی است کہ مسبب الاسباب است دست بستم عرض نمود کہ مہین
 آرزوست کہ تا قیام قیامت زندہ مانم تا تلافی کنایم آنکہ از ما سرزدہ کوہہ ہاشم حضرت
 بحضرت مجیب الدعوات جل شانہ دعا فرمودند فوراً اشبارت اجابت یافتند و با اجپال
 فرمودند کہ تناسے تو برآمد بعد ازین اجپال و سعدی ہر دو با حضرت عرض نمودند کہ
 اندرون باید شد حضرت قبول فرمودہ بخانہ سعدی کہ نسبت دیگر خانہا عمدہ بود و فرش
 شدند و در ان جا جماعت خانہ و عبادت خانہ و باورچی خانہ تعمیر کنانیدند و جایکہ اورا تریا
 باورچی خانہ بود اکنون روضہ مبارک و گنبد شریف است از حضرت خواجہ قطب الدین
 بختیار کاکی اوشی منقولست فرمودند کہ تا بہست سال بخد مت خواجہ رحمۃ اللہ علیہ بودم
 الا گاہی ندیدم کسی غیر را نزدشان ورود یکہ خادم عرض نمودے کہ احد و چیزی برای
 خبیخ خیرات موجود نیست حضرت گوشہ مصیبا برداشتہ فرمودندی کہ بقدر کفایت پنج
 امروزہ بگیر و کسے محتاج و فقیر از آستانہ فیض نشانہ محروم نہ رفتہ و قتیکہ حاجتمندی آمدی
 خادم از زیر مصیبا حسب ارشاد حضرت برداشتہ با و بدادی الا از دست مبارک گاہی
 کسے را چیزی عنایت فرمودند نقلست کہ مسلمانان از ملازمان را جہ پتھور استیجرا

خواجہ بارادہ بیعت آمد حضرت بلتمنس اور قبول فرمودند او باراجہ گلہ کرد و راجہ شخصے مقدم
 متدین را بخواجه فرستاد کہ چرا فلان را مرید فرمودند آرشاوشد کہ بسبب وجہ اول آنیکہ
 او خاص و خاصتی بخجریست و دوم شخص غیر حبس و نیز از تابعدار نہ ستونم بر لوح محفوظ
 کہ لوحیست از مردارید بسیار و صبح و فراخ بر آسان بقسم کہ در آن جملہ کمال تجامی خلعت
 است و در اعمال نامہ این کس نگاشته است کہ بے ایمان و گنہگار خود ہر دو چون پتھوراشنید
 از آتش غضب بسبوت و گفت کہ این فقیر دعوی غیبی نمیاید و از حکم من سرپیشتاید
 با او بگوید کہ زود از عملداری مابیرودن شود چون حضرت برین سخن مطلع شدند فرمودند
 باید دید کہ اندر سہ روز من بیرون میآویسوی ہمدین روز سیمینہ مغرالدین بادشاہ شام
 سعد افواج چرا حملہ نموده پتھور او تابعین اورا گرفتار کردہ برد و آن سلسلمان ملازم
 پتھوراکہ نزد حضرت بارادہ بیعت آمدہ بود بخوف گرفتاری خود در آب غرق گردیدہ
 مجزوف نمودہ حضرت پیش آمد کہ در آب غرق شدہ بمرد در بلقولات از حضرت خواجہ
 قطب الدین بختیار کاکی و شخصی مقلست حضرت فرید الدین گنجشکر مینویسد کہ روزی
 بمقام اجمیر بخت خواجہ رحمۃ اللہ علیہ حاضر بودم و در آن زمان پتھور از زندہ بود شخصے
 آمد و با حضرت عرض نمود کہ پتھور امیگوید کہ اگر این شیخ از عملداری مابرد و بہتر است
 حضرت فرمودند کہ من اورا زندہ گرفتار لشکر اسلام کردیم چنانچہ بچنان وقوع یافت
 و در طبقات ناصری و تواریخ فیروز شاہی و بہنادر شاہی و البزنامہ و دیگر تواریخ ہند
 مثل تواریخ پرتھی راج وغیرہ کہ ہنوز در ہندوستان موجود نہایت صحیح و درست
 احوال پرتھی راج و مغر الدین بادشاہ شام چنین نوشتہ اند کہ قبل ازین با پتھور بہفت
 جنگ گردید مغر الدین ہر بار شکست فاش خورد و در قید ہم افتاد اما بعد وادن لغو
 و اشیا خلاص گردید و روزیکہ بزبان معجزیان حضرت رفتہ بود کہ پتھور را زندہ گرفتار
 افواج اہل اسلام نمودم ہمان شب مغر الدین خوابی دید و صبح آن با امر او وزیر بیان

فرمود که لشکر در واقع دیده ام که در بیست شخصی نورانی صورت بر تختی نشسته و
 بسیاری از خادمان گردشان کمر بسته ایستاده خادمی از آن خدام دستم گرفته پیش آن
 بزرگ بر دوا و بامن ارشاد فرمود که ترا سلطنت هند عنایت کردم و راجه تیهور از آن
 سلطنت مغرور خصما بر مجلس شرف لفظ تعبیر خواب فتح هند وستان گفتند و مبارکباد دادند
 سلطان تمجیل عمیل فتح بیاراسته سمت هند وستان غارم گردید و لاهور را فتح کرد
 و بر اکثر دیگرو مالک هند قایلش شده و فتنه های سرحد منقطع ساختند و فرمای
 ممالک محروسه گردید پس بعد با فتح کشیر باز بر هند وستان آمد و سر هند بقبضه خود
 آورده لشکر عظیم بر راجه تیهور را فرستاد و امیر سر اقامت مقام خود پس سال
 کرده نهضت فرمای ولایت گردید و چون لشکر او بر اجمیر رسید راجه باو مقابل شد
 و تاندنی آتش جنگ جلال شتمن بود و فریقین در جنگ برابر بودند چون باو شاه و غیر
 شنیدنی الحال یک لک و بیست هزار سوار زره پوش آمدند و کار مروانه و ابر سیند
 بعد سعی کمال و جهد بفتح اجمیر فتح گردید و اول بادشاه اهل اسلام که بر تخت هند وستان
 نشست همین بود و هر که دلی را در السلطنت هند گردانید همین و بعد ازین هم هر که
 بر تخت نشسته بی حکم و انچه نه نشسته و روایتی دیگر چنین است که معز الدین عرف شاه الدین
 غوری بجاکر خواجگه سمت دلی معز افواج روان شد و شهریکه در راه افتاد فتح نمود و تنیکه
 بمقام تمهانیسر رسید یک لک و بیست هزار سوار همراه داشت و را بنیای قیام کرده
 سامان جنگ مهیا ساخت چون این خبر تیهور را اصفهان و بوجیه فتح پیشین که بطور
 مختصر در بیان پرتھی راج خواهد آمد و شمه پیشتر ازین هم نوشته شد فتح بادشاهی را
 و زنی نگر و باوجودیکه بسیار امیران تجار و سپه سالاران آزموده کار به تیهور از جنگ
 راجه جی چند که رایش را از بدستی آورده بود و مقتول گشتند و از چند روز ماضی پیش
 و عشرت شده بود و بنا بر این طاقت برداشت ششفت و تکلیف نداشت القصه

لشکر بسیار از قلع تاراگده روانه شتانیس گرید و در آنجا بعد مقابله عظیم در سن
 هج صد و هشتاد و هشت هجری بادشاه فتح یاب و راجه زنده گرفتار گردید راجه با
 بادشاه گفت که من ترا هفت بار از قید رها کردم تو مرا یکبار خلاص کن و آنچه معین
 کنی همیشه ادخواهم نمود بادشاه جواب داد که آنچه گفتی راست است الا تو از آداب
 سلطنت آگاه نیستی اعنی عدد و اگر گرفتار گردی و باز گذاشتن شرط سلطنت نبود و
 تو که مرا رها نیک کردی دلیل بر عدم وقوف داب سلطنت هست پس رها گردی و دراز
 مرتبه حرم و احتیاط و آئین حکمرانی و جهانداریت بر تخت نشست و در هند با جراج
 دین محمدی پرداخت و لشکر را میدرخ ته تیغ ساخت بعد ازین بسیار تحف و هدایا مقرر
 گرفته بخجرت خواجگه حاضر شد و احوال خواب عرض کرد حضرت تبسم فرموده ارشاد
 کردند که ظلم و فجور یکس و نصیحت دین و آئین فرمودند و خطابش سلطان مغزالدین
 بمقطع تاراگده فرمودند بادشاه مغزالدین و قطب الدین اینک را ابر قلع که نام
 سقر کرده خود سمت بنارس و قلع رفته بر راجه جی چند و دیگر اجناس فتح حاصل کرد
 و طرف دیگر قطب الدین ایبک میر شمه و دیگر سردهای هند فتح کرد و دین بایین خبر
 فوت غیاث الدین محمد والی هرات که برادر حقیقی سلطان مغزالدین بود رسید
 فوراً سلطان محمود عاجلانه روانه هرات شد و آن ملک را بر ابرامان منقسم فرمود
 بر خوارزم حمله نمود و المفتح پیسر نشد بعد از آن روانه روم گردید لیکن چون در آنجا
 خبر بغاوت گرجی از قوم کهترانی شنید فوراً از آنجا بمنندوستان آمده تمامی آن
 قوم را بجدال و قتال مخدول و منتهی ساخت انگاه روانه غزنین شد و ناچار ده
 سال حکمرانی بمنندوستان کرد و بیست و یک سال تاسی و تسبیح سال بادشاهی بمنندوستان
 کرد و از غزنین یکبار و پنج صد من گوهر که به آریب از آن بیها و نبس پوشاک کماست
 گوناگون و بسیار اسباب بدست آورد و قطب الدین ایبک را بر روی سلطان

سفر الدین بر تخت نشست اگر چه از غلامان ترکی سلطان موصوف بود و با وجودیکه
 و نظام اصالت کلی نداشت الا بسبب حسن اخلاق و اوصاف حمیده ممتاز گردید
 و انگشت خنصر او شکسته بود لهذا او را یک شل سیکونید و هم کاب باوشاه ممدوح
 بهندوستان آمد و بود و بسیار کے کارنامے عظیم و نمایان از و بطور آمد و در فتح
 و ہلی میر بود و ملک ہند را تا سرحد چین فتح ساخت و رہان سن تباریچ نہ اسماہ پوہ
 روز سہ شنبہ بر تخت لاہور نشست و بعد ازین بغرنی رقتہ بانعام امرای آنجا پیشوا
 زمر صرف کرد و در سجاوت و شجاعت مدیث نبود و در کتب شہمدی نوشتہ اند و
 سادات نسبت شان بہیت میرسد اگر چه نظام ہر دنیادار اند لیکن باطن از جملہ تعلقات
 و وراند و بسبب اتباع ست و بنظر انقیاد اولوالمراتب و محکوم سلطان مغزالدین
 شدہ بہندوستان آمد و بعد فتح ہند قطب الدین ایبک را بہ ہلی معین کرد و حسین
 را مع غم زادہ شان برائے استقامت آنجا فرمودہ جائزہ غزنی نشست بعد چند کے
 قطب الدین سید وجیہ الدین و سید حسین صاحب را بحکومت تاراگڈہ و اجمیر
 روانہ نمود چون این ہر دو صاحبان باجمیر رسیدند با حضرت خواجہ ملاقات کردند و
 جملہ فوائد علوم دین و رشد باطن سید صاحب از خواجہ رحمۃ اللہ علیہ حاصل نمودند و
 در کتاب سید المعارفین ہم چنین نوشتہ است و از کرامات حضرت خواجہ کفار آنجا
 تر و حضرت طرح آمد و رفت انداختند الا بسبب استغراق کمال دریافت جنس و غیر جنس
 نبود و بر کسے تعدی برای قبول کردن دین اسلام نفع نمود چہ اگر خداے جل و علا
 فرمودہ تفسیر سن تشاؤنڈل سن تشاؤنڈل یعنی عزت سید ہم ہر کہہ اسنخواہم و ذلیل سیکنم ادا
 کہ سناخواہم اثر جذبہ باطنی انیقدر بود کہ ہر کہہ دیدے اگر چہ سچ سچت دل و متعصب بودی
 خود بخود تلقین دین اسلام خواستے آتریان اور انجونی تمام از آئین دین اسلام منظم
 و آگاہ کردندے و باہمہ کس تبواضع و اخلاق پیش آمدندی بنا برین چہ از اہل ہندو

و چه از اهل اسلام بر غبت تمام بآن برگزیده انام رجوع آورند و ندس و ماحل در
 هر هفته برائے زیارت هزار بارک میروند خصوصاً در ایام عرس منو و اهل اسلام
 بمقت و نیز در غیره حاضر میسازند و فتح و فتح هر که از اولاد حضرت سجاد و نشین
 میباشد باو میدهند و چند مرید حضرت که از خدمت بابرکت جدا گشتند انتظام و زیارت
 هندوستان موقوف شان گردید شهرے یا قصبه یا قریه که در آنجا کسب یا بن سلسله نقل
 دارد نیست و او خالی از گزاشته نباشد و حضرت مولانا بسعود غازی و حضرت
 بدیع الدین شام ندر در وقائع حضرت نوشته اند که در هر زمانه شخصی از سلسله حضرت
 سجاد و نشین میشود و او بر تمام هندوستان سوائے حدود بنان متصرف میباشد و
 روح پر فتوح و خواجه اداوش سیف یارید نقل در کتاب سیر العارفين نوشته است که کفای
 اجمیر یا سید حسین شندی عداوت قلبی داشتند چون حال ارتحال قطب الدین امیک
 و بر تخت نشستن شمس الدین التمش غلام قطب الدین مرحوم رسید کفار را موقوف
 غنیمت بدست آمد و وقت شب آنها را بر دیوار قلعه از زردبان رفته درون قلع و در آمدند
 و اتفاقاً آنشب سید صاحب هانجا جلوه فرمایند و تمام فوج برائے تحصیل زردی رگنا
 رفته بود چون سید صاحب زمین واقعه و قوف یافتند با همراهمیایکه موجود بود و مقابل
 نشستند بالاخر خلیه شهادت یافتند و قنیکه خبر این واقعه بسمع اقدس خواجہ رسید فی الحال
 در آنجا قشرین برده تجویر و تکفین شهدا فرمودند و ملحدان قبل از تشییع آوری خواجہ
 بگریختند و بر مرزا سید صاحب گل و ریاضین انداختند چنانچه هنوز هم این رسم جاریست
 که بر دوزخس سهره گل بر تربت سید صاحب می نهند و تباریچ پیروز هم ماه رجب المرجب
 سید صاحب شمرت شهادت نوش فرمودند و در آنجا فرار شهیدان بی شمار است هر که
 برای زیارت فرار خواجہ آید برائے زیارت تربت میران صاحب هم میروند و اکبر
 بادشاه در آنجا روضه عالیشان تعمیر کنانند که نه صد هفتاد و نه هزار چاه اختتام آب است

احوال ملتحقات یعنی احوال راجگانی که قبل از سلطنت اهل اسلام و راجه پیر حکمران بودند

بعد راجه آج که اجمیر آباد کرده اوست عملداری اهل چوگان گروید و از اولاد نشان اجمیر
انک بود و او قصبه سنا نهر آباد کرد و در عملداری او کان نمک پیدا شد و در زماندانش
تا هشت پشت حکومت ماند و بعد او راجه امر سنگه بر تخت نشست و من بعد و در سیمت
بکرماجیت فرزندش بلدیو سنگه راجه گروید و حوض بنیاد کرده اوست این راجه بدین
غایت ظالم بود چنانچه بارے بقصبه پیشکوه سیمت ۹۳۴- رفت و را آنجا زنی سیمت
گورجا پرستش آتش پیرو و حسین و جمیل بود و نفوذیدنش راجه برو فرقیه گروید و شب
بنحاش رفت و تبعدی با او روی خود را سیاه کرد و او بدو عداود که بعد هفت روز
شماره مارے خواهد گزید و تو دیو مردم خواند و خواهی شد بعد از ان با جمیر باز آمد روز دیگر
از کرده خود ترسان و لرزان نزد آن زن رفت و گفت اگر چه از من گناهی عظیم صادر گشت
الا بعد از آن آیدم ام عفو می بخشید میخوانم او جواب داد که تیر و دایم هماندم بر نشانه آتش
رسیده تیر رفته کی باز می آید اما طفلی که از نقطه من و تو بوجود خواهد آمد بدی تو خواهد بود
الغرض بروز معهود او را مار گزید و او فوت شد چون لاش او را سوختن خواستند
شعله آتش او بر آمد و خیش از ان پیدا گشت و هماندم دو چهار کس ای شکر فرو برد
و هر روز مردم خوانی آغاز کرد و چنانکه آن قصبه تباہ و ویران گردید و آن دیو بکو و میر
سیماند و بده و هوناد و مشهور بود و گورجا از ان روز بدیو گاون آمده مقیم شد و بعد
دو ماه از آمدنش طفلی از او پیدا شد که نامش انا نهادند و قتی که بن دوازده سال
رسید آن حبیب را از آنجا رفته تر که اش بقصه خود آورد و چون ماه اسوج آمد انا وید که
تمام هندیان بر نام بزرگواران خود فقیران و گدایان را خورنی میدادند از باور
خود پرسید که نام پدرم چیست تا که سن هم چنانم پذیر خود گدایان را خورنی و هم اگر چه
مادرش از آگاه کردن او پہلو تھی ساخت الا بسبب بسیار امر انا مجبور شد حال انا

بیان کرد و مکان خبیث را نشان داد و انا تخر و شتیدن روانه سمت مکان او گردید
 چون دھونڈا این را دید گفت چرا از زندگی بیزاری و از حیات بہ تنگ آمدی انا گفت
 من فرزند سلدیو از شکم گورجا انا نام دارم آن خبیث دانست کہ این فرزند منست
 و وعدہ کہ در باب ہدایت نجات او ما در انا کردہ بود بیان کرد و گفت مرا تدبیرے
 بر اسے نجاتم بیا سوز جواب داد کہ بہ کاشی رفته در آنجا و کروت گنا مقیم شو مسجد استماع
 این سخن روانہ کاشی گردید و انا اجیر را آباد نمود و بعد از ان پسرش بر تخت نشست
 و پس از رونش فرزند او کہ سسمی بہ اتندی بود بر کہ پیشکر تعمیر کرد و بعد او را چہ سومیر
 گردید و فرزندش بر تھیراج عرف تھپورا در سہبت ۱۱۱۵ - بکرم متولد شد چون مجد
 بلوچ رسید و لیعہد گردید و خواست کہ قلعہ بر قلہ کوہ ناگھوار بنا کند و عمارت آغا گنڈ
 امانچہ در تمام روز تیار شد کہ لبش ہیفتادے مدتی ہمین باجر اماند آخر الا بر تھیراج
 بنجواب دید کہ شخے میگوید کہ برین کوہ قلعہ تیار کن بلکہ بر نیس تیار کن لہذا بجائے
 مذکور قلعہ تعمیر شد بعد اوائنگ پال قوم راجپوت را چہ دہلی گردید و در سہبت ۱۲۰۸
 بکرم تھپورا سمت بدری ناتھہ رفت و از آنجا والد خود یعنی راجہ سومیر را ہمراہ خود او
 و تخت ہلی با و سپردہ بسوے پشاوہ برائے جنگ با قوم روہیلہہ برفت و اینجانب
 بھولا بھیم والی گجرات قوم سولنکی بر دہلی از پشاوہ بر دہلی با فوج حملہ نمودہ بعد جنگ
 عظیم سومیر را بکشت و روانہ گجرات گردید چون تھپورا اند بر تخت نشست و قتلے
 میر حسن بر اور شہاب الدین باغی شدہ ہلک پر تھیراج آمد شہاب الدین بہ تھپورا
 نوشت کہ اگر برادر م را از ملک خود براندی مرجع تفضل میکران و تفضل بی پایان
 شدی و الا مرا بہ سلطنت خود رسیدہ بدان راجہ جواب داد کہ ہر کہ بہ پناہ خود آید بآن
 او تن و زندا دن و از پیش براندن شعرا را جگان دوی الا قتہ از نیست و چون
 از ادہ خود بان این طرف نگارند چہ مجال شماسست کہ در سر حد ما گامی برنیزد اگر

طایرے ہم قصد اینجا نب نماید پرش بسوزد از فوخی سن آسمان وزین لڑا نیست
 بادشاه ازین جواب ہیبت ناک در جوش آمده حمله آورگروید و در سمیت ۱۳۰۰ -
 بکرم از فوج بادشاه و راجه لقبه بیکانیر که از ناگور بفاصله سی میل است جنگ
 و جدال واقع شد آخر الامر بادشاه مقتید گردید بعد پنج روز فوج همراه ساخته بادشاه
 را بغزنین فرستاد و بار دیگر در سمیت ۱۳۱۰ - بکرم در مقام پانی پت از بادشاه
 و راجه پر تھیران نوبت محاربه رسید و راجا هم شاه پانزیم شد و بعد سی و پنج روز
 بادشاه ہشت ہزار را بمواریطو مجریہ دادہ . مانے یافت بار دیگر مقام بیکانیر
 اتفاق محاربه افتاد باز لشکر سلطانی ہر سمیت یافت و بادشاه و لشکر گردید باز
 بعد دادن ہمانقدر مرکب مطلق العنان گشت قصہ کوتاہ ہمچنین تا ہفت بار بادشاه
 بقیدہ درآمد و بار ہفتیم تا شش ماہ بقیدہ بود بار ہشتم بادشاه فتحیاب شد و تھورا
 زندہ گرفتار و سلطان راجہ را کور کننا بند چنڈراے باد فروش کہ مقرب پر تھیران
 بود چون خبر این واقعہ شنید نزد یک بادشاه آمد و مبارکباد فتح دادہ از ہر دو سخناما
 راندہ گفت کہ راجہ در تیر اندازی کمالی دارد کہ بر نشانہ بی شست از پس پرہ تھیر
 و تیر خطا نمی کند بادشاه ازین سخن متعجب شدہ نیزہ قلم بدو داد و گفت کہ تیر زین چون
 مکر گفت راجہ بادشاه را نشانہ کرد و چنان زد کہ خدنگ در حلق بادشاه خلید و او
 جان بحق سپرد سن بعد راجہ ہم و چند راہی خود را فرو گشتند تا اینجا احوال راجگان جوہر
 نقل قطب الدین بختیار راوشی در کتاب دلیل العارفین نگاشتمہ اند کہ مدتی بہت
 خواجہ بود مگر حضرت گاہی بر کسبے اعتراض فرمودند و زنی طرفی گذر شد و شیخ
 علی مرید حضرت ہم ہم کاب بودند کہ شخصے داسن شیخ برگرفت و گفت کہ اینچہ از من جوہر
 گرفتہ مرا بدہ بلا حظہ این کشاکشی حضرت فرمودند بر اس چندی مملت و ہزار ہ
 و ام تو ادخواہد کرد والا و از قبول انیسفے سر باز زد و ہر چند با لطف و ایشی و انی میا

او یک ہفتہ شہید حضرت خواجہ برہ مبارک از دوش اقدس بر زمین افگندند و فرمودند
 کہ ہر قدر زکر کہ دئے این کس باقیست از زیر برنگہ چون او زیر بر دوست انداخت
 خواست کہ از حق زیادہ بگیرد و تشنہ پیچہ ہیر خشک گردید و فریاد و ایلا آغاز کرد
 و گفت کہ دام را سہاف نمودم از خطایم در گذر کردہ آید حضرت دعا فرمورند و سست
 بحالت اضلہ گرایند فی الحال بر قدم افتاد و داخل سلسلہ خدام نمائی گشت و در بہان
 کتاب نوشتہ است کہ روزی نزدیک خواجہ رحمۃ اللہ علیہ شخصے آمد و گفت کہ از دست
 مشتاق خدمت بابرکت بودم الحمد للہ والمنت کہ امروز از شرف قدسیوس والا شرف
 شدم و تکرار این میگرد و خواجہ سوے او ملاحظہ نمودہ تبسم فرمودند بعد لحظہ ارشاد
 شد کہ انچہ در دل داری بعمل آر و وعدہ وفا کن چون آنکس این کلام گوش کرد لرزہ
 بر جسمش افتاد و امان طلبیدہ عرض کرد کہ حضرت بر تمام ماجر او اقص اندامن کف
 بیقصورم و من بعد کار و از بر خود بر آوردہ پیش حضرت میگذارم فرمودند افشای را
 کسی کہ این شیوہ بہتر نیست آنکس گریان شدہ بر قدم افتاد و گفت کہ از من
 گناہ عظیم صادر شد بخراے آن سزاوار آنم کہ قتل نمودہ شوم فرمودند کہ این طریقہ
 مانیست ہر کہ ببادی نماید در عوض آن با او نیکی کنم این فرمودند و از قدوم فیض
 سرش را برداشتند و در حق او دعاے نیک فرمودند و او خدمت حضرت اختیار نمود
 چنانچہ از برکت خدمت چہل پنج بیت اللہ و زیارت روضہ نبی صلی اللہ علیہ وسلم
 اورا حاصل گشت و بہانجا در قرب وجوار دفن گردید و در بہان کتاب نوشتہ است کہ
 کافی کہ چہ ہر مبارک بدیدی سسلمان گردیدے الحمد للہ علی ذلک و حضرت فرید الدین
 گنج شکر از خواجہ قطب الدین بختیاراوشی روایت میکنند کہ خواجہ در باب اہل سلوک
 فرمودہ اند کہ بلاے دوست را رضاے دوست بداند و فرمودند کہ بلائی دوست
 رحمت دوست بنابر این روزیکہ دوست نزول بلا بر من نمیفرا یاد میدانم کہ از نعمت

عظیم محرم ہاندم روزے بخدمت پیر و سنگیہ حاضر ہو دم شیخ بریان الدین رب نجدہ خاطر
و بصورت غمگین گنبد حضرت خواجہ عثمان مارونی رضی اللہ عنہ فرمودند کہ ملول حرمین
گفتند کہ ہمسایہ ام دیوار خود را چنان بلند کردہ کہ بی پردگی ما از ان میگردد و حضرت فرمودند
کہ چون او بردیوار میر و وزیرین نئے افتد و گردنش نئے شکنند بعد این شیخ بریان الدین
عازم مکان خود گشتند و ہنوز در راہ بودند خبر رسید کہ ہمسایہ از دیوار افتاد و گردنش
شکست باز خواجہ ارشاد فرمودند کہ روزے من و مولانا حمید الدین وفا ہے
حمید الدین ناگوری و چند اشخاص دیگر بحضور حضرت پیر و مرشد حاضر ہو دم فرمودند
کہ انسان را باید چون مجلس برود جائیکہ جایاد ہمانجا بنشیند و تلاش جامی بلند نکند چنانچہ
روزے حضرت رسالت پناہ صلی اللہ علیہ وسلم سنی چند از اصحاب رضی اللہ عنہم نشیند
درین اثنا کہ کس برائے قدس موسی حضرت صلی اللہ علیہ وسلم آمدند شخصے در وسط مجلس جا
یافت و نشست و دیگر و پس ہمہ کسان و آن صوم باکے بلند نیافت باز رفت
حضرت جبریل علیہ السلام بخدمت رسول اللہ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم آمدند و گفتند کہ
او تعالیٰ جل شانہ فرمودہ است کہ آنکہ بسبب حجاب بصف آخر نشیند از نماز حیا آید
گناہانش بخشیدم فرداے قیامت او را رسوا خواہم کرد و او کہ واپس رفت گویا از
رحمت ماما یوس گردید و ہر سال چون حاجیان از کعبہ شریف آمدند ہی گفتند نے کہ
حضرت خواجہ عثمان مارونی را رضی اللہ عنہ بطواف خانہ کعبہ دیدہ ایم و ظاہر اور رنج
در تخلیہ نشینند و این ہم بہ پایہ تحقیق رسیدہ کہ ہر شب حضرت زمارت خانہ کعبہ
تشریف بردند ہی و قبل از نماز فجر باز آمدند کہ آنحضرت پیر و سنگیہ خواجہ عثمان مارونی
رضی اللہ عنہ نقل مینمایند کہ حضرت خواجہ یوسف حقیقی چنان گنبد دہن بودند کہ قرآن
حفظ نمیکردید روزے در عالم رویا پیر خود را دیدند کہ سیغہ نمایند کہ چرا رب نجدہ است گفتند
کہ کلام اللہ حفظ نمیشود و ارشاد شد ہم روز صدا با سورہ اخلاص خواندہ باش و قنیکہ

از خواب بیدار گشتند بر تلقین پیر خود عمل کردند و در اندک مدت قوت حافظہ چنان
ترقی کرد کہ بزودی ہرچہ تا مکر کلام اللہ شریف حفظ کردید و بقوت حافظہ ہر روز پنج
ختم کردند کے روز کے پرسیدم کہ قرآن مقدس را در لشکر و سفر و ریہ و جاسے خوف
با خود داشتی درست ست یانی فرمودند در ابتدا ی اسلام کلام خدا را ہمراہ
نمیداشتند کہ شاید بدست کفار نیفتد و از وقتیکہ اسلام ترقی یافت ہمراہ میدادند
و در فضیلت قرآن شریف فرمودند کہ پس از وفات سلطان محمود غزنوی کسے او را
بخواب دید و پرسید کہ او تعالیٰ با تو چہ ساخت جواب داد کہ شبی در ایام سلطنت در
خواب گاہ من کلام اللہ نہادہ بود چون بختن رفت خیال کردم کہ در اینجا قرآن شریف
داشته است چنان کہ پیر یا کلام مجید را در مکان دیگر بفرستم اینہم دور از او بماند
خود در غائہ دیگر رفتہ بختیم حق سبحانہ و تعالیٰ جل شانہ بسبب تعظیم کلام مقدس گناہم
ببخشد حضرت خواجہ عثمان مالکانی فرمودند ہر کہ تلاوت قرآن مجید کند نماید و بران
اعتقاد میدارد و چشمانش بدام روشن خواہند بود و عیبی یا نقصانی بدیدہ او را
نخواہد یافت بزرگے قرآن شریف پرسندی پیش خود نہادہ نشستہ بود و چشمش پیش
او میگرداند و گفت کہ در چشم من آزار نیست ہر چند علاج کردم مفید نگردید حالاً
بخدمت حضرت حافظہ شہداء خدا را دعا فرمایند او شان رو بقبیلہ نشستہ بودند
بعد دعا کلام اللہ پیش چشمش در آوردند فوراً آزار دیدہ او رفع گردید و فرمودند کہ
در جامع الحکایات نوشتہ دیدم کہ شخص روزگار خود را در فسق و فجور بسر بردہ بود چون
بمرد کسی اورا بخواب دید کہ بکرم او تعالیٰ در بہشت میرود و موجبش استغفار کرد و جزا
داد اگرچہ در تمام عمر خویش کارے نیکو نکردم مگر عادتی داشتم کہ تعظیم کلام مجید بسیار
مینمودم ہر گجا میدیدم بہنگریم می استادم و بر سر من نہادم و کسیکہ علمای را بسبب
محبت حق مے بیند او تعالیٰ مثل او فرستہ پیدائینماید کہ تا قیامت در تسبیح و تہلیل

مشفون خواهد بود و بر وزعت و نشر از قادر مطلق بشفاعت تمام گناه اورا عفو خواهد گنایند و هر که با علمای دیندار دوستی میدارد و ثواب عبادت هزار ساله و مقامین بسیار بدو برساند و از حضرت رسول مقبول صلی الله علیه و آله و سلم روایت است که هر که بنظر اعداوت و اعتقاد بسوی علما بیند یا تا هفت روز صحبت شان نماید یا جمعیالی تمام عصیان اورا معاف نموده ثواب عبادت هفت هزار ساله در نامه اعمالش مندرج میکند باز فرمودند که شخصی از علما نفرت میداشت و چون عالمی را دیدی رو بگردانید چون بمرور ویش بقبله گردند الا سمت دیگر گردید هر چند که فکر ساختند مفید نشد چنان ماندند بالاخر یافت او از دو که چرا شامخت بیفانده میکنند این شخص قدر علما و شایع نمیکرد و از او شان کراهت و نفرت میداشت و هر که از آنها نفرت میدارد و آنرا از هر طرف میگردد اینم و روز قیامت آنرا بصورتی دیگر خواهم برداشت و در روز قیامت او باید که جانب کعبه بنظر اعداوت نگاه کند که یکبار اگر با اعتقاد طرف کعبه نگردد ثواب عبادت هزار ساله و هزار حج در نامه اعمالش مندرج میشود و هزار حوران در بهشت برای او معین میسازند و جانب چهره پیر خود نگریستین هم ثواب عظیم است در معرفت امر بد حضرت خواجه عثمان مارونی رضی الله عنه ارقام فرموده اند که هر که یک روز هم باب و عقیدت خدمت پیر کند در بهشت خداست جانشانه هزار خانه بخشد و در هر خانه صد حور خواهند بود و روز قیامت بغیر حساب در جنت خواهد رفت و ثواب عبادت هزار سال خواهد یافت و مدبر الا نیست که سخن پیر ابگوشت جان بشود و خصوصاً و ریاب روزه و نماز و غیره و تا تواند همیشه نجاست پیر حاضر باشد و اگر پیوسته نتواند گاه گاهی قدس شود و چنانچه زاهدی بود بسیار متقی و پیر سیرگار که یکم تروش رفتی گفتی که خدای مقدس در قرآن مجید فرموده که من الناس ابرار اے طاعت آفریده ام نه برای آرام و راحت پس باید که کاره و یگر نه کنیم چون جان بحق سپه و شخصی اورا بخواب دید استغفار کرد که چه چنین

آنجا جواب داد که باری تعالی حصیا غم بخشد گفت بیهوشی عمل گفت که بسبب خدمت پیغمبر
 من بعد خواجہ عثمان مارونی رضی اللہ عنہ پنجم فرمودند که روز قیامت تمام مشایخ
 و اولیاء کلیم و اولیای پوشیده خواهند برخواست و اولیای یکجہ خواہر برخواہد بود چون
 از حساب فالخ خواهند گذشت و مشرف بشرف بخشش رحم الراحمین اندم مردان
 و اولاد و والدین خود را بہر اہی خوشیستن از پل صراط کہ راہ ہزار سال است
 بیکدم گذرانیدہ در بہشت خواهند رسانید این کلام تا اینجا رسیدہ بود کہ شیخ
 شہاب الدین حنفی شیخ محمد اصفہانی و چند دیگر در ویش تشریف آوردند حضرت
 خواجہ فرمودن آماز فرمودند کہ پہنچ شے در دنیا نیست کہ در قدرت قادر مطلق
 نمایان نبود و بارے حضرت رسول مقبول علیہ الصلوٰۃ والسلام ارادہ ملاقات
 اصحاب کہف کہ مراد از اولیاء است پیغمبر زمان گذشتہ است فرمودند و بجانب
 کبریا ی التبی عرض کردند کہ ملاقات شما باین فریق اینجا نخواہد شد بل اگر گذرد
 و باز رجعت شود و در دین شما آوردہ شوند حضرت فرمودند پروردگار از کرم و سخا
 تو امیدوارم تا بایشان ملاقات کنم ارشاد شد کہ ہر اصحاب بہار یک یک
 گوشہ کلیم گرفتہ سہوا سپارند پس همچنان معطل آمد و ہوا اصحاب را بسہو قرار رسانید
 ایشان سلام علیات گفتند اصحاب کہف جواب سلام دادند من بعد صحابی رضی اللہ
 عنہم ذکر بابت سرایا بکت آنحضرت صلعم نمودند اصحاب کہف دین احدی را اقبال
 و رسالت رسول صلی اللہ علیہ وسلم و وحدانیت حق تعالی جل جلالہ و ایمان را
 اقرار و عند تشریف آوردن اصحاب باجمال ساختند بعد این کلام خواجہ فرمودند
 کہ خیر و از قدر تشنہ بیرون نیست و انسان را باید کہ از حکم او تعالی استخفاف نہ باشد
 بل ذکر این شدہ فرمودند کہ روزے بخندست حضرت خواجہ عثمان مارونی رضی اللہ عنہ
 حاضر بودم و چند و رویش دیگر ہم بچاکشستہ بودند شخصی ضعیف آمد و سلام کرد

حضرت بے تعظیم او کرده برابر خود جا دادند و او نبست حضرت استفسار جانش
 کردند گفت که از قسطنطنیه پنج سال پیشم گم شده و هنوز خبرش نیافتم و در جدائیش
 بانهالت رسیدم و از همه تدابیر عاجز شده بخدمت عالی حاضر شدم جناب الا بر
 وصال بافرزندم و عافمانند حضرت چون این سخن گوش فرمودند تا و پر غرور و مائل
 فرموده باحضار مجلس ارشاد کردند که شما دعا کنید تا پیش من وستیاب شود جناب
 همه دست بدعا شدند هنوز دعا ختم نکر دیده بود که کار آن مرد ضعیف بانجام رسید
 یعنی حضرت از فرمودند که برخائید خود رفته باپسر خود ملاقاتی شوا و رخصت گردید
 و در راه مرده آمد پس خود شنید و چون بر مکان رسید ببارش که همه حضرت
 یعقوب علیه السلام از کار باز مانده بود از وصال یوسف گم گشته اش روشنائی
 یافت و فی الحال باپسر خود بخدمت حضرت خواجه عثمان مارونی رفتی الله عنه حاضر
 گشت حضرت ازان طفل پرسیدند که کجا بودی گفت که در فلان دریا بقید دیوان
 افتاده بودم امروز بزرگک همشکل حضرت و را بنجا رفتند و بدست خاص بنجیر تا
 کشاده را بچشم زد کردن و برپای خود پائے نهادن را فرمودند چون چشم زدیم
 خود را بر ساحل دریا یافتیم آن مرد تا اینجا گفته بود که حضرت خواجه عثمان مارونی
 انگشت بر لب نهادند و خاموش شده بر قدم اعلی افتاد و بخواج باز فرمودند که
 از ایشان قدرت حق پوشیده نیست و از روایت کعبه ربیان تولد حضرت
 رسول مقبول الصلوٰۃ و السلام منقولست که خدا ایتعالی فرشته نهایت جمیل
 و حسین جابیل نام آفریده که دوام کلمه لا اله الا الله محمد الرسول الله را در زبان
 سیدار و او را در دست ستمی جانب مشرق و دیگر سمت مغرب و شب و روز
 در اختیار اوست چون روشنی میکنند روز میشوند و چون تاریکی میکنند شب و اگر
 یکے یکساید یکی مانده شدن دیگر محال بود و بوجی پیش او نهاده و از روشنائی

سفید برو چرخے رقم شدہ چون اودو می افزاید شب می کاہد و چون کم بسیار و شب
می افزاید بنا بر این روز شب پیوستہ کم و زیادہ میباشد بعد ازین خواجہ آبدیدہ شد
فرمودند کہ این چنین حالات را بجز خدا دوست کہے نمیداند و همچنین فرشته نیست
اود و دوست دارد یکے بر زمین و دیگر بر آسمان در قبضہ اول آہست و در اختیار
ثانی ہوا ازین ہر دو اگر کہ ائی از اعتدال زیادہ شود تمام عالم یا بکفر و یا غرق گردد
و کہ وہ قاف نزدیک المعبود بزرگ ترین کوہ ہاست و جملہ اشیای دنیا و سبے برو
موجود است و در قرآن مجید خبرش داده شد برو فرشتہ قوقائیل نامست شیش
کلمہ طیبہ لا الہ الا اللہ محمد الرسول اللہ است و قیئکہ حیم حقیقہ آرام و آسائیش نمایا
نے خواہد قوقائیل را برای کشادن دست سیغ نماید و اگر آن قہار را اعتبار نہ نظر
یہ باشد بہ بند کردن دست ارشاد میکنند آدم تمام دریا و چشمہا خشک میشوند و آ
بسیار کم و در دنیا سیماند گو یا دستمالش نیستند بلکہ رگہای زمین اند کہ چون دستمال
رہی کشاید رگہاے زمین کشادہ میشوند و چون بند میکنند بندے گردند ح
و کہ بعض کلمات فرمودہ حضرت پیر و مرشد خواجہ از کتاب اخبار الایثار و مؤلف

دل عشاق آتش است آنچه در و افتد سوز و آتشی از و تیز تر نیست و حالش مانند
انہار و جو سیاست کہ تا در دریائی نمی آمیزند نالہ مینمایند همچنان دل عشاق است
کہ تا باصل خود واصل نمیشود آد و فریاد میسازند و پس از واصل آوازے ہم
بر نمی آید و درین دنیا دوست خدا چنان مستغرق در یای و وحدت میباشد
کہ اگر لحظہ ہم از یاد حق غافل شوند ہماندم فنا گردند و دوست آنرا میگویند کہ باوصاف
سہ گانہ موصوف باشند کہ در و این سہ اوصاف باشند اول سخاوت مثل دریا و دوم
مہر چو مہر شوم و تواضع مانند زمین و صحبت نیک بہتر است از کار نیک و صحبت بد بدتر

از کار بد و توبه مریدان زمان مستحق خواهد بود و کما سی و دو سال گناه بر نامه اعمال
 او ثبت نباشد و فرمودند که مرشدیم ارشاد نموده اند که انسان مستحق فقر شود
 اگر علاوه بدین ندارد و کمال مرتبه عارف اندمست که از عرش تا تحت الشرحی و بیست
 و دو انگشتهاست خویش معانته کند و ای طالبان از گناه و عصیان شمارا آنقدر
 ایند انخواهد رسید چنانکه از خوار و بی مقدار داشتن برادر و منین و مسلمین و علا
 معرفت حق نفور از خلایق و سلوک و ای می و خاموشی لازمی و در عرفا فرقه است
 که در بیان او نشان و حق جل جلاله برده نمی ماند و چهار چیز گوهر نفس است اول
 و رویشی که مثل توانگر نیست ثانی گرسنگی که چون آسودگیست ثالث غم و اندوه که مانند
 خور نیست رابع اگر کسی با او بدی نماید در عفو و نیکی کند شعر بدی را بدی
 سهل باشد جزا به اگر مردی احسن الی من اسامه و وقتیکه طالب بودم طواف کعبه
 می نمودم اکنون که واصل محقق شدم کعبه طواف من نماید و باید که از ناخوشی بد بگذرد
 و خلایق شرع و عاصی دوستی نورز و وقتیکه حضرت آدم علیه السلام از بهشت
 رانده شد بد چنان گریه و زاری آغازیدند که تمام اشیا نوحه و فریاد گرفتند بجز زری
 خدای جل جلاله از آنها استفسار سبب فرمود چون از او که بر عاصیان او تعالی عزرا
 گریتم بی و دوست حق تعالی و تقدس ارشاد نمود که بغزت و اجلال خود ترا عفو تمام
 چیز را فرمودم و آدم را محکومت ساختم و در ریاحین نوشته که روزی جناب سالیه
 علیه الصلوٰه و السلام بر جاعته گذشتند که خنده و ندان نمایم که ندان حضرت فرمودند
 السلام و علیک او نشان تعظیم استاده جواب سلام دادند و قد بهوس شدند حضرت
 فرمودند از گوی نجات یافتید جواب دادند فی ارشاد شد که مگر از حساب قیامت
 و خوف و ذبح فارغ گشتید گفتند نه فرمان گردید که شاید از شرف بشارت حبیب
 اسن بعد از انما شرف گردیدید از آن هم انکار کردند فرمود و شد که از کدام حق

چندان بے خندید آنها جواب ندادند کاشته است که از آن روز کسی آنها را اجائی
 خندان ندید و در اسرار الاولیا نگاریده است که روزی حضرت خاتون پاکدامن را
 راجع بصری و شیخ حسن بصری و مالک دینار و شقیق بلخی با هم نشسته بودند و سخن در باب
 صدق عیسی سوال روان شد هر کس حسب حوصله خویش سخنی بیان کرد چون نوبت
 بحضرت راجع بصری رسید فرمودند که در حقیقت عاشق صادق همانست که هر چند
 در دنیا ذوالکلیف شافه با و رسد آن همه را هیچ بغیر نبیند و مشاهده جمال دوست
 ستغرق باشد و روزی صاحب عالی بر قبری نشسته بود و اهل تربت بعد از گرفتن
 و ناله و آه مینمود و بزرگی صاحب دل دیگر بر و گذشت و فریاد موده و در لش جنیان
 اثر ساخت که فوراً جان بحق داد و بعد لحظه آب گشته روان شد و ای عزیزان اگر از
 حال مردگان معذب آگاه گردید غالب که همچو نمک آب شوید ذکر بعضی خواص و عادت
 و کرامات حضرت خواجه عین الدین چشتی رحمه الله علیه وقتی حضرت خواجه
 بمشغول نشسته بودند مریدینی آمد و بیان کرد که بادشاه اینجا مرا بقتضای حاجت بلند
 میکند حضرت استفسار کردند که بادشاه کیاست گفت براسه سیه بیرون شهر رفته است
 فرمودند که برو با من امان بمان زیرا که شاه از اسب افتاد و بمرو چون از آنجا بر
 آمد خبر فوت شدن بادشاه بسبع آنکس رسید و شادان بر خانه رفت و حضرت قطب الدین
 بختیار او شکی میگویند که تا بستم سال بگذشت حضرت بودم الا گاهی حضرت را شکی
 صحت و تندرستی خویش نداشتیم بل بارها شنیدیم میفرمودند که خدا یاورد و وصیت
 را عنایت فرما گفت که اینچه دعاست ارشاد کردید که اللهم ارحم الراحمین آفریننده آسمان و
 زمین چون اهل اسلام راورد و اینده رحمت میفرماید عبادت و رستی ایمان اوست
 و آنکس از معاصی چنان پاک میگردد که گویا امروز از شکرم او بخودزائیده حضرت قطب الدین
 بختیار او شکی قدس سره میفرمایند که روزی بنده شیخ اوحمد الدین کربانی شیخ شهاب الدین

سهر در دمی بنجد مت حضرت پیر و مرشد حاضر بودیم شمس الدین التمش تیر و کمان گرفته
از آن سمت برآمد چون حضرت او را دیدند فرمودند که این طفل باو نشاد و پلی خواهد گردید
و با خرمیان پیش آمد و ز سر حضرت در جماعتی نشسته بودند و در باب فقر و سلوک
و کرمی فرمودند ناگاه سمت راست نظر فرموده با ستاوند نشستند همچنین بار اتفاقا
اقتاد و حضار مجلس حیران ماندند الا کسی یارای پرسیدن نداشت چون محفل بر خاست
حضرت قطب الدین از خواجہ رحمۃ اللہ علیہ استفسار نمودند کہ این نشست و برخاست
از چه بود فرمودند کہ آنجا نب تربت مقدس حضرت پیر و شکیخ خواجہ عثمان مارونی رضی اللہ
عنه بود چون آن جانب نظرمی اقتاد و مرقد معظم نظرمی آمد و بی اختیار استادم
و حضرت خواجہ شب گاہی نمی خفتند و وضو ناقض میشد البجا جتهای بشیریت
و چون از مراقبه چشم سیکشاند اگر اول بر فاسق نظرمی اقتاد و توبہ و استغفار بسیار
و اگر بر کافر اسلامش نصیب میگردد از حضرت قطب الدین بختیاراوشی نقل است
کہ روزی حضرت خواجہ عیسی فرمودند التی معین الدین مریدان و فرزندان خود را
با خویشین ندارد و در بهشت نباشد التماس کردم کہ از فرزندان کدام گرفته مرا پیش
ارشدند کہ خلفای ما و مریدان شان کہ او شانرا امید نجات است و حضرت خود میفرمایند
کہ روزی بطواف کعبه مشغول بودم ناوقت غیب آواز داد کہ ای معین الدین حق تعالی
میفرماید کہ از تو خوش شدم و ترا بخشیدم ازین مرده بسا سسر و گشت و گفتم چون مرا
بخشیدی عین عنایت و مهربانیست اما عرضی دیگر هم دارم اگر بپای قبول رسد
حکم شد بطلب گفتم عاجز از مریدان و ارادت مندا تم را نیز بخشیش ناوقت گفت ای
اوشا ترا نیز بخشیدم خاطر جمع دار و آنحضرت را کلام اللہ خوب حفظ بود هر روز ختم
سیفر میفرمود و بر هر ختم سر و ش غیب از سید ادهم ای معین الدین ختم توقبول بارگاه کبریا
گردید و ز سر خواجہ عثمان مارونی رضی اللہ عنہ خواجہ رحمۃ اللہ علیہ ابجای خود نشاند

میفرمودند هر که خرقه درویشی پوشد کار درویشان بکند و آن بر داشت هیچ مصیبت
 و فقر و فاقه است و چون محبت غریب و فقرا با درویش زیاد شود باید دانست که
 او کامل گردید من بعد فرمودند خدا یا معین الدین را قبول کن و یکی از مقربان بارگاه
 خود سازنی الفوریات غیب آواز داد که نام معین الدین در نیل محبوبان خود نویسم
 و او را سرگروه مشایخان گردانیدیم میگونیید هر که سه روز هر از صدق ارادت حاضر
 خدمت میشد و بابرکت خواجه معین الدین رحمه الله علیه ولی الله صاحب کشف و
 کرامات میگردد و منقول است که در بغداد ایتریف بهفت تن از قوم ترسانهایت در آن
 بودند و تا شش ماه خیر نمی خوردند و بعد عرصه مذکور از یک لقمه افطار نمیخوردند
 و هزاران مردم معتقدشان بودند روزی بطور استیذان یا سحار صبح خدمت حضرت
 خواجه رحمه الله علیه حاضر شدند نظر کسی را افتاد و همان بود و لرزیده بر قدم افتاد
 شان همان حضرت فرمودند ای ششمرکان با آنکه قدرت او تعالی می بیند آتش را که
 مخلوق اوست می پرستید جواب دادند از آتش می ترسیم که روز قیامت در مجمع
 عام بیقرم فسانه و دمار انسوزاند فرمودند که این مراوشا از عبادت حق تعالی
 حاصل خواهد شد نه از عبادت آتش ترسایان گفتند که شما خدا پرستید اگر آتش
 شمار انسوزاند ایمان بیاریم و اسلام پذیریم فرمودند که ما را چه بلیکه یا پیش مرا
 نیز آتش نتواند سوختن و فوراً یا پیش مکرّم در آتش افکنده دعا فرمودند خدا یا
 عزت و حرمت بدست تست چنان نشو و که یا پیشم بسوز و این میدان بگردند
 هماندم آتش سرد گردید و داغی هم بپا پوش اقدس نرسید چون کفار این کرامت
 دیدند فی الفور ایمان آوردند و به اکرام اسلام مکرّم گشتند باری خواجه در شهر
 گذاشتند که در ساکنانش از مسلمانان تاوان میگرفتند چون کافر می دید با هم جنسان
 خوب بیان نمود که اینجا چند مسلمان آمده اند از قیام ایشان آب و هوای این شهر

خراب خواہد گردید و بعد از صفا نے این کلام جبکہ کفار مسلح گشته بار او دہ دیگر جمع آمدند
 اما بغور نگاہ گفتن گرفتند کہ مایان تا بعد از حضرت یم نجد اکرم بر پا باشد و مسلمان شد
 ایمان می آید حضرت پیر و مرشد همه ایک قلم کلمہ طیبہ و کلمہ شہادت تلقین فرمودند
 و بہرین قدم سیمت لزوم آن کفرستان بالکل اسلامستان گردید چون حضرت
 متوجہ اجمیر گشتند براہ لاہور بدلی رسیدند چون از دحام و هجوم خلافتی زیادہ شد
 از انجا عمنان غریت سمت اجمیر گردانیدند آن زمان دوران نواحی فی المجلد اسلام
 رونق پذیر بود و قطب الدین سید حسین ابرخداست دار و قلی اجمیر حقر فرمودند ایشان
 قربت قدم اقدس حضرت خواجہ را غنیمت فہمیدہ از خدمت بابرکت فیضها
 سیکرقتند و قبل تشریف بردن ایشان اکثر گسان مسلمان شدہ بودند و کسانیکہ
 اسلام می پذیرفتند بطور جزئیہ و نذرانہ علی قدر مراتب پیش مینمودند چنانچہ اکنون
 ہم این رسم جاریست کہ پیش سجادہ نشین حضرت خیر بی طریق نذرانہ می نهند
 و رعبہ شمش الدین التمش خواجہ دوبارہ رونق افروز اس دہلی گشتند تا کہ موضع
 ناندن بنام فرزند خویش شیخ فخر الدین معافی کنانند خیال باید ساخت کہ سلطان
 شمس الدین التمش مرید حضرت قطب الدین بختیار خاوسی بود اگرچہ خادم خواجہ
 سیرتے سلطان مدوح حکم اجمیر درست کردہ ارسال خدمت کردی اما اکثر اولیای اللہ
 حکومت و شیخت را قبول نفرمودہ اند چنانچہ رسول مقبول صلی اللہ علیہ وسلم با وجہ
 چندین حشمت و اجلال اشیاہ مطلوب را خود از بازار خریدہ می آوردند انقصہ
 این فرقہ عاجزی و راستی و دیانت را شمار خود میدارند و چون حاجتی بایکے باشد
 آنرا از و پنہان نمیدارند چرا کہ خیرے از بار تعالی نہمان نمی مانند پس چون بخلق
 ظاہرست از مخلوق پوشیدن چه حاصل لہذا خواجہ نیز برای رہنمائی مریدان خویش
 تشریف آوردند و ہمچنین رونق افروزی رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم از یکہ معظمہ

بعد از آنکه از خوف کفار بود بلکه چند فرزند و این همه بدایت خلق الله و شرف زمین
 بدیده منوره و عطیت قوم نصارا و انجمن ایشان و اختیار یکسان و عذاب
 بعضا و بدینجا و علی بن ابی طالب و از مناقبات خواجه است و فتنه ایشان در اجسم میسر
 بودند شخصی کاشکار آمده عرض نمود که گشت من حاکم اینجا ضبط کرده میگردد که کافران
 پادشاهی نه آوری از ما حاصل را ضعیف خرمه و نیایی لهذا ابداد حضرت میخواستیم که از فرج
 اس سال نجات یابیم زیرا که وسیله روزی جز این نداریم فرمودند که بعد این حاکم چه خواهی کرد
 گفت آنچه حکم شود فرمودند که اگر فرمان استماری و ستیاب شود تکالیف و ایمنی اندفاع
 پذیرد و گفت اگر جناب بحضرت قطب الدین نامه سفارش ارقام فرمایند البته فرمان
 استماری یا سیعادی مسرگرد و حضرت بعد غور و تامل فرمودند اگر چه از سفارش کار تو
 بر آمدن آسان است الا او تعالی و تقدس مراتعین برای کارت فرمودند لهذا باید همراه
 من شو و همانم خواجه عازم دلی گشتند و قبل ازین چون حضرت میرفتند حضرت قطب الدین
 را مطلع میفرمودند و بتاریخ معنوباد شاه و حضرت قطب الدین برای پیشوا
 بیرون شهر تشریف می آوردند مگر این بار اطلاع فرمودند اتفاقاً شخصی خواجه ملاقی
 گردید و او دیده بحضرت قطب الدین اطلاع داد ایشان متعجب و میبایستند الا فوراً
 نزد پادشاه رفته حال شنیده بیان فرمودند و خود به پیشوائی تشریف بردند پادشاه
 نیز بعد تیاری مع افواج و جلوس شاهی باستقبال آمد خواجه قطب الدین رحمة الله
 علیه ابر یافت سبب تشریف آوری بی اطلاع نهایت اضطراب بود و مگر آنکه بحکم
 کسان موقع یافته نشد بعد رخصت پادشاه و دیگر کسان حضرت قطب الدین
 عرض نمودند که اگر گاهی رونق افروز این دیار میگشتند باینده گان بشرف اطلاع
 شرف میشدیم الا اس سال چه وجهش ازین کمالات انتقام داریم لهذا اثر قبه و جبهش
 بیان فرموده اید خواجه فرمودند که برای مراد این کس حاشا از سر پادشاه فرمودند

حضرت قطب الدین زیاده تر حیران ماندند و گفتند یا حضرت اگر خدا می ارادت نام
 اقدس بساطان گفتی ممکن بود که این کس بر او خود رسیدی چه جای آنکه حضرت
 پیرو مرشد خود بدولت تشریف از زانی فرمودند حضرت فرمودند درست است الا
 هر اهل اسلام در زمان دولت و غایت گوشت قربت از رحمت حق بیدار بود و چنینکه این
 نردم آمد بسیار محزون بود چون مراغب شدم و بحضرت باری تعالی عرض نمودم حکم شد
 که شریک رنج او بشدن عین بندگی و عبادت است پس بطبع کمال خود تا اینجا آمدم
 و بر هر قدم که این شخص خوش میشد ثمره آن بمن چندان عنایت میکرد که بگویم ثواب
 عبادت آنجا برابرش تواند شد اگر سفارش کردی کارش بر آمدی بگرفانده من بختی
 بمجود اصنامی این کلام فیض انجام حضرت قطب الدین خاطر جمع شدند و در دلیل الفا
 خواجہ قطب الدین می نگارند که بعد از این گاهی بدلی تشریف نیاورند و در همین سال
 بجایع انجیر تشریف داشتند و بنده نیز برای تقدیر بس رفتہ بود و در آن مجلس
 جمله مریدان و اقربای حضرت حاضر بودند ارشاد شد مرگ جسریست که دوست را
 با دوست می آمیزد و محبت آنرا اینسانند که یادیار محب از قلب باشند نه صرف اند
 لسان که ذکر زبانی اعتباری ندارد و در ذکر محبت نوشته که باری تعالی سیف نماید
 چون ذکریم بر تو غالب میگردد من بر تو عاشق میشوم فرمودند که فرارم همین جا
 خواهد شد و اسال سفر آخرت در پیش دارم و من بعد شیخ میر علی سجری فرمودند
 فرمائی بنویسد که من خلافت و سند بخواهم بختیار کاکی او شی و ادم چون منشور مرز
 گشت بنده طلبیده شدم چون آداب بجا آورده قریب تر رسیدم حسب ارشاد شستم
 و حضرت بر سرم کلاه و عمامه مقدس نهاده خرقه مبارک پوشا شدند و بدستم عرض
 بیا یون و او زد و مصلوا قرآن شریف و تعلیم عنایت فرموده ارشاد نمودند که
 این امانت از رسول مقبول صلی الله علیه و سلم بخواجگان من رسیده و از او شنید

عاشق از او شنید

بمن عنایت گردیده و هنوز در امانت موصوف خیانتی رونداوه و حق امانت کما
 بجا آوردم حالاً بشناسید هم خبر دار خبر و احق این ادا خواهم نمود و چنان ننگید که
 روز حشر موجب خجالت و ندامت باشد و دوستم گرفته و بسوی آسمان نظر کرده من
 فرمودند که ترا حواله اوتعالی واقف احوال نزدیک و دور ساختم و از دست معنوی
 عبور ساختم و من بعد ذکر چهار گوهر که پیشتر نیز شده بود فرمودند خواهستم که رخصت
 شوم و درین اثنا حضرت خود فرمودند که بروید و جای که یابید بامداد باشید بنده آید
 بجا آورده رخصت شدم و در راهی رسیدم و از آنروز بعنایت حضرت رجوع هر آید
 و اعلی بمن گردید و در مونس الارواح نوشته که حضرت قطب الدین بعد از عنایت
 گردیدن خرقة خلافت تابست روز در اجمیر ماندند و پس از آن در راهی تشریف
 آوردند و بعد از عرصه نسبت یوم خبر و حشت اثر پیش ربا جانگزا اعنی رحلت حضرت
 خواجه حسین الحق و الدین قدس سرهم ساسه خراش گردید و اصرح با و که درین مقام مصفا
 اشجار الجبال و مونس الارواح و اخبار الایثار مختلف مینگارند بعضی قایل تاریخ ششم
 ماه رجب سن ششصد سی و سه هجری نبوی اند و بعضی قائل ماه ذیحجه سن ششصد
 سی و دو هجری نبوی و بنده من ناقص حقیر قول اول بمرتبه تصحیح می در آید و تاریخ حضرت
 حضرت بقاعده ابجد بدین الفاظ برے آید آفتاب ملک هند و پس از مرگ خواجه
 رحمه الله علیه بمحضر حضرت ذوالنون مصری بر پیشانی این الفاظ عربی مرقوم بودند
 حبیب الدنات فی حب الله یعنی دوست خدا در محبت حق بمرود حضرت لود و نسل
 و مدت قیام حضرت در اجمیر چهل و نه سال است و در سن پنج صد سی و هفت هجری حضرت
 توفیق یافتند و در سن پنج صد هشتاد و سه هجری در اجمیر تشریف آوردند و مزار شریف
 اندرون بلده اجمیر است در زمانه سابق عمارت روضه مبارک اخشت بود و بعد از آن
 بنگ گردید و پیشتر مخدوم خواجه حسین ناگواری آنجا عمارت بنا کنانیدند و پس از آن

و دیگر ملوک و اهل حاجات تعمیر ساختند هنوز کرامات حضرت همان سالست چنانکه در
حین حیات بود و در ماه رجب هر سال بیشمار کسان از بلاد و مداین دور و دراز
تبعه پیر عرس مقدس می آیند هنگامیکه حضرت مراحل پیمای دار باقی گشتند اکثر
اولیا و اکابر آن عهد همین واقعه دیدند که حضرت جناب رسالت پناه صلی الله علیه
و آله و سلم بهر اسیان خویش میفرمایند که دوست خدا از دنیای آید و من باستقبای
او آمدم و بزرگسواران را بخواب دید و احوال پدیدار شد و فرمودند که چون
مرا زیر عرش بردند آواز آمد که ای معین الدین چنان بخوف چرا هستی جواب دادم
که از بیماری و فتناری تو فرمان گشت که هر که تباریج دهم و سجده الفجر بخواند و
خوف نیاید برو جای که بخوابی همان این ملک بقا از نعمتهای من است

ذکر قیامی و عیالدار س حضرت

از کتاب مونس الارواح و اشجار الجمال بعض میگویند که حضرت کتخدا نشدند و بعض
قائل اند که کتخدا گشتند و اولاد بی نبود و مگر هر دو اقوال بیایه صحت نرسیده و
درست آنیکه حضرت متاهل هم گشتند و اولاد نیز نه و چنانچه در کتاب اخبار الاخیار
صفحه پنجم عبدالحق دهلوی مرحوم نوشته که حضرت دو کتخدا نمودند و اولاد خانوان
عصمت بدین نوع کتخدا گردید که چون حضرت بار اول از اجمیر بدلی تشریف بردند
و از آنجا باز با جمیر رونق افروز گشتند سید و حبیه الدین شتمدی غموی سید حسینی
شتمدی دار و نفعه اجمیر حبیه داشتند بغایت حسین و جمیل خلیق و لایق بالغ و دایم
و فکر نسبت او پریشان می ماندند ناگاه شبی بخواب دیدند که حضرت امام جعفر رضی الله
عنه میفرمایند ای حبیه الدین بشارت حضرت رسالت پناه صلی الله علیه و سلم است که
عقده شرعی عصمت با تو اجماع معین الدین حسن سجری بر بندید چون سید صاحب بیدار

گشتند فوراً بخدمت خواجہ حاضر شد و ماجرای خواب عرض نمودند ارشاد شد که
اگر چه عمر بسیار گذشته و ضعیف شدم الا حکم حضرت بس و چشم قبولست پس نکاح
نمود و جمال از دوان ثانی چنین که شیخ خواجہ بجاوب دیدند که آنحضرت صلی الله علیه
و آله و سلم میفرمایند ای حسین الدین با آنکه تو حامی و مدد دین من هستی الا عمده ترین
سختی و آسار من ساختن و اتفاقاتی است که بک خطاب حاکم بیثلی بر کافران حمله کرد و
دختری که نامی راجه آن نواحی گرفتار کرده صبح آن نذر حضرت گذرانید خواجہ تعجیل
حکم شب قبول فرموده ناشی الله الله نهادند و از بطن خاتون امه الله دختر سے
سے اسحاق فظ جمال زائیدند و شوهرشان شیخ رضی الدین بودند و قبر مقدسه حافظ
جمال پاندا از تربت فلک تربت پدر بزرگوار خودست و مقبره شیخ رضی الدین
در قصبه از مضافات ناگور بزرگوار حوضی واقع است و سه صاحبزادگان شیخ ابوسعید
و شیخ فخر الدین و شیخ حسام الدین بودند بعضی میگویند که این هر سه صاحبان از بطن
خاتون امه الله اند و بعضی قائل اند که از بطن خاتون عصمت و شیخ سید محمد گسیو از
که مرید حضرت نصر الدین قدس سره اند و گروہی برین متفق اند که این هر سه سراد
فرزند خاتون عصمت اند و سید شمس الدین طاهر یک فرقه در ویشان میگویند
که شیخ ابوسعید از خاتون عصمت و شیخ فخر الدین و شیخ حسام الدین از بطن خاتون
امه الله اند و الله اعلم بالصواب و شیخ فخر الدین که نهایت بزرگ و صاحب جمال
بودند و موضع ناندین که در حوالی اجیرست جاگیر ایشانست بعد وفات خواجہ پس
از بست سال بموضع سر و در حضرت فخر الدین انتقال فرمودند و تربت شریف
همانجا برکنار حوضی است و شیخ حسام الدین صاحبزاده خورد از دم طفولیت غائب
شده به ابد الان آیمختند شیخ فرید چشتی فرزند زاده قاضی حمید الدین ناگوری از
پدر خود نقل مینماید که بعد از ولادت مرشد زادگان حضرت خواجہ از ما بهمنج ایشان

لا اله الا الله محمد بن عبد الله

فرمودند که چون ایام شهاب بود اشیاء مطلوبه بی دعا و طلب از بارگاه باری عنایت
شدی و حال آنکه ایام پیری بر غالبه کرد چیزیکه میخواهم با وجود استمداد بدیر میسر نیامد
این رعیت بنده جواب دادم که یا حضرت برضمیر منیر اظهر و روشن است که چون حضرت
علیه السلام در شکم بودند حضرت مریم رضی الله عنہا بی منت و غیره در محراب
فوا که بی فصل میافتد چون حضرت ممدوح تولد گشتند حضرت مریم رضی الله عنہا
حسب معمول بتلاش پیوه رفتند الا نیاقتند بل فرمان شد که یا مریم برو و درخت
خریار ابرایه دستیابی شمره اش بجنیان حضرت این تفاوت را خیال فرمایند
حضرت جواب دعا گویا پسند فرمودند و شیخ حسام الدین سوخته پس حضرت فخر الدین
اکثر به جبهت شیخ نظام الدین بدو فی قدس سره که فرار اقدس در قصبه سیار نسبت
مغرب از گذر اجمیر واقعت میبوندند و خواجه سعید الدین خور و فرزند حسام الدین
سوخته اند و جهت تفرقه از خواجگان ایشان اشتهار یافت و قبل از بیعت بر پا
شانه اختیار ساختند و بکماله حضرت شیخ نصیر الدین محمود قدس سره حرقه خلافت
پوشیدند از آنجمله یکی از فرزندان او گان حضرت خواجه بزرگ شیخ بایزید بودند که
در عهد سلطان محمود خلجی از سیاحی جهان بازگشته دعوی فرزندی خواجه نمودند
با و شاه دعوی بمعلم در سه اجمیر رفتند زیرا که ایشان هم عالم کامل بودند و شیخ
احمد مجروح نوشته اند که شیخ بایزید از فرزندیت حضرت انکار هم ساخته بودند و بعد
جماعتی از بادشاه عرض نمودند که شیخ بایزید از خاندان حضرت خواجه رحمه الله علیه
نیستند چون بادشاه تحقیق ساخت از شیخ قدوم حسین ناگوری و مولانا اسماعیل
و دیگر علمای عصر و فضایل و بهر تحقیق گشت که شیخ بایزید از فرزندان شیخ قیام الدین
بن شیخ حسام الدین بن شیخ فخر الدین بن حضرت خواجه سعید الدین بن خواجه بایزید
بن خدوم حسین ناگوری خوشاوندی نسبت اولاد خود با اولاد حضرت بایزید نموده

ازین خوشیاوندی زیاده تر ثابت شد که شیخ بایزید از خاندان حضرت خواجہ اند
جهان آرا بیگم و رشتہ سونس الارواح نوشته اند کہ والد ماجد حضرت باو شاہ
خلافت نہاد صاحب قرآن ثانی شاہجهان باو شاہ غازی دیام ملکہ ابرسیاد
حضرت خواجہ معین الحق والدین اطمینان کلی نبود و ہموارہ در غیبت مسحت
سیادت میبودند و اگرچہ اکثر عرض کردم کہ حضرت سید حسنی الحسینی مستند الایمان
یقین نمیکردید و زری اکہ نامہ ملاحظہ میفرمودند و در ان بعض احوال و ذکر سیاد
حضرت یافته کما ینبغی ملاحظہ نمودند و در نسخہ اشجار الجمال نوشته کہ اولاد خواجہ
سعید الدین خور و بن خواجہ حسام الدین سوخته موصوف در نانہ قیام ساختند
و اولاد خواجہ قیام الدین بن خواجہ حسام الدین سوخته مدوح باجمہ سکونت پذیر
و سجای خواجہ معین الدین سجادہ نشین آن مقام گشتند و اندک عرصہ گذشت کہ
سجادہ نشین آنجا سیر نجم الدین بن سید فخر الدین بن سید محمد بن سید علاء الدین
بن سید علم الدین بن شیخ ابوالخیر بن شیخ معین الدین بن خواجہ شیخ بایزید بن
شیخ طاہر بن شیخ بایزید بزرگ بن شیخ احمد بن شیخ فخر الدین بن خواجہ معین الحق
والدین اند و عباد اللہ را بدایت و رہنمائی میفرمایند و حصیکہ این کتاب بار
تصنیف نموده باری بخدایت شان رفته بود و این بیت گفتہ اوست بیت
و لی ملک ہندوستان حضرت خواجہ معین الدین بن زینلسبیر بر سر سجادہ قائم میر
نجم الدین و احوال خلفای حضرت بطور بسیار مختصر چون خواجہ تقی ممالک
بنامہ فرمودند حضرت حمید الدین صوفی قدس سرہ را دلی و خواجہ قطب الدین
اناکوٹہ رفوض فرمودند و قنیکہ ایشان سجاء ستارہ خود را رسیدند خواجہ قطب الدین
شکوہ نمودند کہ ورنہ جامردان شاغل و خدا طلب نیستند ورنہ چاہی کہ شیخ
حمید الدین صوفی گلہ کردند کہ ورنہ جامردان صاحب غرض طالب اند

فرصت عبادت نمیدهند چون خواجہ انجمن شنیدند برادر بزرگوار ان سجاے یکدیگر
 دستاوند و بعد از ان ایشان بجای خود بودند و گاه نظر نمودند و حضرت خواجہ
 قطب الدین نجفی را کی اوشی بن سید کمال الدین احمد از سادات چشتی ساکن در
 اوش از صفات قصبه و غناء اند و وجه تشبیه نام کالی انیست که باری و ردی
 بسبب عدم غبت ایشان تنگی معاش بود چون طفلان از گرسنگی فریاد آورند
 حضرت اشاره سمت حجره نمودندی و از ان نان پنجه بقدر قوت لایموت برآمد
 و آن نان را کاک گفتند و چینی که ایشان بمریک و نیم سال بودند و الدماجد
 انتقال ساختند و نصف کلام مجید و رحیل از شنیدن تلاوت مادر خود یاد نمودند
 و نصف بقیه افاضی حمید الدین بکرم الهی در یکدم یاد کنانیدند و من بعد حضرت
 خضر علیه السلام ایشان را حواله امام ابو جعفر نمودند چنانچه تعلیم علوم ظاهر و
 باطن ایشان نمودند و بالکلیه تعلیم علوم باطنی از خواجہ سعید الخسی و الملک الدین
 یافتند و در اشجار الجمال نوشته که بیست سال قبل از بیعت در بحر ریاضت
 مستغرق شده بودند و صفائی باطن حاصل نموده و اکثر با خضر علیه السلام
 داشتند بعد از ان از حضرت خواجہ بیعت کردند و خبر وی از مناقبات ایشان
 که در بدو رساله پند بیان گشته بران اختصار کرده شد باری و راه صغریه
 جموع هفتاد و میدان صاحب کمال از سبب بمکان تشریف می آورند چنانکه
 اکنون روضه شریف است استاده فرمودند که از اینجا بوی عشاق می آید بالکلیه
 اگر بفروشد بگیرد میدی رفته مالکش آید و و آن سرزمین را حضرت از و
 برضا و رغبت خریده جائے مزار خود معین فرمودند و همه میدان جای مزار خود
 نشان نموده بر مکان تشریف آورند و در شب غرور و جع الاول خادم را فرمودند
 که نیاز مولو و شریف نماید و هر سال محفل مولو و شریف بر مکان حضرت پسندیدند

تمام شایان شهر آمده سولونو و شریف میخواندند و قوالی نامزد امیر محمود بود چون
حضرت او را دیدندی فرمودندی که این لایق صوفیان است الغرض و شب
غره سماع آغاز گردید و در جذب و شوق تا تارنج و هم ماند که تمام ازان هفتاد
میدان جان بحق تکریم نمودند و فایز بچنان شدند که تبارنج و هم بر بکان شیخ
علی محفل بود و بر و و التماس که حضرت هم مجلس بود چنانچه از سماع هم پیش کردیدند
و در میان عالم بیوشی بسبب اخلاص و محبت بر بکان شیخ علی تشریف بردند
قوال غزل آغاز نمود و چون این شعر رسید شعر کشکان خنجر تکریم الله هر زمان
از غیب جانی و دیگر است به ازین بسیار ذوق فرود و بخود می بدرتج غایت غلبه
کرد و همتان رونق افروز خانقاه گردیدند و در همان حالت تبارنج چهاردهم
ماه بیج الاول سن شش صد و سی و چهارم بحر رحلت فرمای دار البقا گشتند
و فرار قدس و در دلی که نه زیارت گاه خلایق است ذکر شیخ حمید الدین ناگوری
رجع اهل سلوک و طریقت مخزن ولایت و شریعت سالک سالک ترک تجرید
عارف معارف توکل و تفویذ امیر مملکت حقیقت پیر طالبان طریقت محمد عطا
لقب بساطان التارکین شیخ و صوفی حمید الدین ناگوری قدس نمره از خلفا
عظام خوانجه بودند از خاندان سعید بن زید که یکی از عشره اصحابای بهشته
اندید گشتند و عمر شان چنان دراز بود که تا وقت حضرت سلطان الاولیا
شیخ نظام الدین زنده بودند منقولست که روزی حضرت خواجه معین الدین
فرمودند که اندم در قبولیت کشاده است هر کس خیریکه خواهد بیاید چنانچه که
مستعدی زمین گشت و دیگر طالب دنیا خوانجه با صوفی صاحب مدح فرمودند
که شما اینخواهید که در دین غرزد و مکرر باشید گفتند بنده چیست که گستاخی نمایم
اراده والا همه اهل حضرت را این ایشان فرمودند که با دفاع عمر

سلطان التارکین جمید الدین ناگورسی و همین اقب نشان گردید و چون خواجہ
 نبوی قطب الدین قدس سرہ اشارہ نمودند ایشان ہمہاں جواب دادند کہ
 صوفی صاحب لفتہ بودند و صوفی در موضع سوئی کہ از مضافات ناگورست
 چند طباب زمین بدست شریف میکاشتند و آن یک حرمرہ و دیگر نیکو رفتند و خواجہ
 میفرمودند کہ این اولاد ما و شما فرقی نیست چنانچہ بعد خواجہ در میان اولاد
 حضرت رضی اللہ عنہ و صوفی خویش بودند یہا گردید و صوفی در سن شش صد
 و ہشتاد و سہ ہجری تباریچ بست و نہم ماہ بیج الآخر رحلت فرمائی دار السلام
 گردیدند و وقدرشان متصل شہر لوہار پورہ و ناگور واقعست و کمر شیخ
 محمد یادگار جزوی احوال ایشان پیشتر نوشتہ شد لہذا زیادہ نوشتن خالی
 از طول کلام نیست و کمر شیخ غنی از احوال ایشان ہم بالا گذشتہ از تقاضا
 قرض خواہ و کرامت خواجہ ذکر شیخ عبدالرحمان فاروقی ایشان خلف غریب
 در سفر و حضر اکثر مہم کاب خواجہ میبودند و چنان در خدمت پیر و مرشد حاضر بودند
 کہ ایاتبہ فی الشیخ حصول بود و مقولہ او شناسنت کہ سرکہ بادرویشان
 بعاخرے و کساری پیش آید خدا تمعالے اور ابرار گرواند و نجات دہد
 و ہر کہ طعاماے لذیذ خورد و پوش کہ اے لطیف پوشد و غافل خید و اگاؤ
 و خرسٹ و رسن آنکہ برخلاف این باشد ذکر شیخ حسین ایشان اہل کشف
 و کرامت بودند و قول شان بود کہ خدا یا نہ شوق جنت دارم و نہ غم و نہ زح
 صرت ذوق فضل و کرم است و آن مرا حاصل است و کمر خواجہ جمال الدین
 اوشی ایشان اکثر و گوشہ و غلت میماندند و نہایت خدوب بودند و قول
 شان اے ایست کہ علامت دوست حق اینکہ ہمیشہ تمنای تمنائی نارد و دعا
 نہا کہ کسی در دلی مامل بر و عمل نہاید و از تکیہ پیش و گیران عمرت پذیر و وظا

فما جزا بل غایت کسی نباشد و هر که از دین دنیا متمتع گشت از انفاص
 محضی محروم ماند و کرمولانا و ضیا الدین که فاضل علم فلاسفه بودند بالا گذشته
 ذکر شیخ ابوحدالدین کرمانی ایشان نهایت مجاهده و ریاضت بمنجه و ذکر و
 او شایسته است که تا مقدر هر کس را کوشش دین و دنیا باید و آنکه در دنیا زهد
 اختیار کرد و طمع را بموجب این شعر سعدی شیرازی قدس الله تعالی سرود
 طمع را سه حرفست هر سه تنی به نگر و دازان طامعانرا سبی به ترک نمود تمام
 خلق محتاج او خواهد شد و کرمولانا و بها و الدین ایشان در ویش کامل بودند
 فرموده اند که دل عارف خزانه ایست پر از حکمت تا به الهی چون و حکمت
 بسته شود عارف بمیرد و ولیکه خواست نفسانی ندارد و بالذات محبت حق و ذکر
 دوست زیاده نمودن موجب خوشنودی اوست و ذکر شیخ محمد اصفهانی
 ایشان بر مقام فنا فی الله بودند و مقوله او شایسته هر که طمع کرد احسان
 حق فراموش نمود و هلاک شد و ترک دنیا است افضل است و صحبت حق
 فرض اکمل و ذکر شیخ حسن ایشان بر مقام فنا فی الرضا بودند فرموده اند که خوشی
 همانست آنکه رجوع سمت باری تعالی دارد و محبت او تعالی بر محبت تمام دیگران
 غالب باشد و دوری از دنیا موجب قربت خداست و ذکر شیخ برهان الدین بنی
 ایشان فرموده اند که جائی که خط ترا درخت نیست و ذکر شیخ محمد و احمد بنی ایشان
 سیفر بودند که صمیمیوسن در یک ساعت هفت بار تغیر میکرد و دل متافق تا
 هفتاد سال یکسان میماند و ذکر شیخ جلال الدین تبریزی ایشان سیفر بودند
 هر که با سوا می الله محبت دارد او خوارست و در دنیا مار او چرخ خوش می آید
 یکی صحبت فقر او دیگر خدمت او لیا و هر که از و کار مسلمان آسان شود در اجرش
 ثواب عبادت سی سال میدهندش و ذکر شیخ احمد ابن عبد الواحد برهان ایشان

بزرگان مقدس پیرانند که راه حق و قدم است یک دنیا و دیگر آخرت چون
انسان ازین هر دو بهرست تمام بگذشت قرب واجب تعالی رسیده و فقه را
از جهان استغناء بدو کرشیخ سیما ان ایشان مریدان خود را با حقین فرمودند
که هر که در بنای توبه آید گویا او در زمره عصمت جا گرفت و محبت آنرا مانند
که خرد و دست یکسے ملاقه ندارد و ذکر شیخ مولانا سبها و الدین ایشان میفرمودند
طالب صادق را از ذکر حق سیری نمیکرد و در تغییر شغل آرام نمیباشند و ذکر شیخ
سبها و الدین محمد بغدادی مقوله او شانست که بلندترین مقام اخلاقیست
و احمق ترین انسانها است که گوید یافتن او تعالی اهم است و کسی او را نیابد
و ذکر شیخ احمد ایشان میفرمودند که موجب است اصحاب انسان و در خیر است
سوال چیز غیر حق و دیگر نیت از کم یا یکی و مالی است آنکه بر نفس سرکش نماید
آید و ذکر شیخ سنجری ایشان میفرمودند که تا در ویش ترک شهوت نکند کامل نشود
و برین راه آنکس بپد که در دست راست کتاب الله و در دست چپ سنت
رسول الله دارد و که در روشنی او همراه و فخر و دل نشود و اضع با او که اگر ذکر
بالتفصیل نمود رأی کتابی دیگر باید بداند با جهل تمام نمیکرد که کرده شده

ماتم الطبع

پس از ستایش خداوندی که بخیای وجود فیض آموذ سل و انبیا و تابعین
جمله را یکسر ازل فرموده و بواسطه شرف بعثت آنها سلسله هدایت بنفین
اقطاب و اوتاد از اولی الامر و اصغیای اهل باطن و ذوی الاحترام قائم گردانید
شروه شنید بن را با و که درین ایام نیکو انجام رساله نافع عام و محال سه و بنده انان
بشرح و مبسط تمامی محتوی و منطوی به حسن و عجز نخیل خانواد حضرت قدس

چشتی قدس سره از رحم اسوه اهل یقین پیشوای دین خواجه معین الحق والدین
حضرت حسن بنجرى ثم الاجمیری قدس سره و حالات کرامت انساب و حقوق
عادات حضرت از وقت ولادت باسعادت و قدم شریف بهر فرز بوم و حصول
بیعت نظامری و باطنی و تشریف آوردن بهندوستان و معارضه با وجهه تجویر او
اجمیری فی الجمله این رساله مذکور ترجمه باب سوم است از کتاب هدایه المعبین
مونس الارواح و کتاب اشعار الجمال و انجبار الانبیا ربو سوم

و قانع شاه معین الدین چشتی که صاحب استعداد منشی با بوالل صاحب
خلف رشید منشی کشوری لال صاحب منصف و راجه اول

رئیس الہ آباد و تلمیذ خاص عالم بیل مولوی غفلت علی صاحب
که بعد اصلاح استفادہ خدمت او شاد خویش است ترجمه

بجس عبارت رونق داده حال حسب فرمائش ترجمه
موصوف الذکر بمقام کلمه مجملہ حضرت گنج در مطبع

نامی منشی نول کشور بجاہ منشی
سنطیع شدہ آویزہ نوش روزگار

گروید خدا سے دو جهان
مقبول و مطبوع عالم

و عالمیان کناو
منہ و کرمہ

تہت

لہندہ گنیا۔ اسکی خوبی حد درجہ معنوی
مقابل دیدہ ہے۔

اسرار الاولیا۔ از حضرت شیخ فرید الدین
شکر گنج رحمہ اللہ۔

اخلاق محمدی۔ مصنف محمد علی یزدی
اخلاق میں۔

مصباح الہدایت۔ ترجمہ فارسی عربی
مشہور کتاب ہے۔

مصباح التہذیب۔ یہ کتاب تہذیب
اور آداب آموزی کی تعلیم کے لیے لکھی

مفید ہے تصنیف شیخ کمال الدین صاحب
رسالہ ہدایۃ المؤمنین۔ ان سلسلہ تصانیف

مطالب شیدی۔ مصنف شاہ تراپلی
در تصوف و رموزات فقر۔

سرور العباد و شرح قصیدہ بانفت سعاد
نہ نامہ۔ مصنف حضرت فرید الدین عطار

قصوف میں۔
کیسی ہی سعادت از امام محمد غزالی۔

اخلاق جلالی۔ بخشی از ملاحلال الدین
محقق دوانی۔

اخلاق ناصری۔ مشہور علم اخلاق میں۔
اخلاق محسنی۔ از امام حسین۔ اعظم۔

گلشن اسرار۔ تصنیف مولوی انور علی
در تصوف۔

می پاد شنفید۔ از مولوی رفعت علی
رفعت تصانیح اخلاق میں۔

مکتوبات امام ربانی۔ ہر سجدہ بہت

تا در کتاب ہو آئندہ جلابی باطن اہل حق ہے
از اشادات حضرت مجدد الف ثانی بہت

خوبی کے ساتھ ایک کلیات مکاتیب
مجموع ہو کہ بلیغ ہو ہے طالبین خواہش

نبی سے خرید فرمائی ہیں۔
گلشن عرفان۔ مصنف فرید الدین عطار

دیگر عشرت۔
رسالہ غوثیہ۔ سیرۃ نشانیہ اشق از

اشادات حضرت بنوٹ الاعظم رح
یوستان جلی قلم۔ مانند قلم وسط قطعہ

دیدہ ہے کاغذ سفید۔
ایضا۔ کاغذ حسانی۔

یوستان۔ دومصریہ خوشخط تصنیف شیخ
بقلم جلی۔

یوستان مترجم۔ با ترجمہ نظم ہوزن یوستان
سعدی شعر شہر اکبر حق تالیف ترجمہ اسطیع

کامیے مطبوعہ مطبع کا پیور۔
یوستان دومصریہ عظمیٰ اونط۔

یوستان سہ مصرعہ متن ماشیہ میں ۲
مصرعہ میں۔

ایضا۔ دومصریہ مطبوعہ مطبع ملوی۔
قنوی شہر شرف از شاہ ابو علی قلندر

عارفانہ مضمون ہے۔
قنوی معنوی۔ مولوی دوم ہار مصرعہ

شش دفتر مشہور بالحق دفتر ہفتہ۔
شرح قنوی بحر العلوم۔ جدید طبع از

تصنیفات حضرت مولانا عبد العلی بجز

زبان اردو

جامع الاخلاق - ترجمہ اردو اخلاق جلال
ایضاً کاغذ شفیق -

شکات احسانی - از مولوی حکیم محمد
احسان علی مرحوم -

مجموعہ صفات انسانی - مصنفہ لالہ
لابی صاحب -

و خیرہ سعادت - علم اخلاق مین
تصنیف لالہ لابی صاحب بیاضی بڑا
پستک کی و فصل اول آخر کا ترجمہ ہے -

تہذیب النفوس - عمدہ کتاب سو و نشتی
از خواجہ سید محمد ظفر حسین صاحب دہلی

تور حسین اخلاق و تصوف مین ترجمہ
کیا ہوا ششی گوگل پر خاد صاحب -

و دستور المعاش - ہذا پر معاش کا عمدہ
بیان ہے -

و اثرہ علم - مرتبہ محمد کریم بخش صاحب
مفید الصدیان - شریعہ اطفال کے

لیے عمدہ کتاب ہے از منشی و کاغذ
صاحب -

گلشن غیرت - حکایات ناوہ تصنیف
سید غلام حیدر خاں صاحب بہادر -

کیسیا سی حکمت - متضمن قواعد حکمیہ
مولوی اوحید الدین صاحب -

بحر حقیقت - علم تصوف مین
رہنما ہویدا مین -

مرحوم بہ شرح جلیل القدر ہے -
لطایف معنوی - شرح شتوی مولوی

روم -
سکاشفات رضوی - شرح شتوی روم

از مولوی محمد رضا
مجموعہ شتویات - بہ کلیات حضرت

فرید الدین عطار ہے اسکے شامل دس
رسالے مین -

شتوی سبیل - مصنفہ حکیم منور حسین
حکیم تخلص -

مجالس العشاق - بالتصویر تصنیف
میر سلطان حسین نیر شہنشاہ شیرپور کا

ہے نظم و نثر و لکھن مطبوعہ سابق -
مجالس العشاق - بالتصویر مطبوعہ جدید

منطق الطیر از حضرت فرید الدین عطار
نظم الکاملی - شرح قصیدہ مافی الضمیر

شتوی بزم وصال عرفانین مصنف
شاعر اہل زبان ہے -

شتوی حضرت شیخ بکول تصنیف
حضرت بکول -

حدیث حکیم سنائی - درسی مشہور مذاق
قصود نایاب کتاب ہے -

معدن الجوامر - از ملا طرزی اخلاق مین
انوار الرحمن بقصیر الجوان - ملفوظات

حضرت عبدالرحمن عتقی صاحب عرفان
جنکی خرق عادات و کرامات مثل مردانہ کے

روشن ہویدا مین -

